

TREBALL FINAL DE MÀSTER

UNA MIRADA PSICOPEDAGÒGICA CAP A L'ABSENTISME I EL FRACÀS ESCOLAR:

**Anàlisi d'estratègies, eines i recursos, dins el
marc de l'orientació educativa, per a la promoció
de l'èxit escolar en alumnat absentista**

ÀMBIT TEMÀTIC: Educació Inclusiva

Màster en Psicopedagogia

Març – Juliol 2024

Autora: Laia Pedrola Roca

Universitat Oberta de Catalunya. Estudis de Psicologia i Ciències de l'Educació.
Barcelona, Catalunya

Tutora: Maria Elena Furió Fuertes

Universitat Oberta de Catalunya. Estudis de Psicologia i Ciències de l'Educació.
Barcelona, Catalunya

RESUM

La present investigació se centra en l'anàlisi d'estratègies, eines i recursos que poden ajudar als professionals de la psicopedagogia i l'orientació educativa a fer front a l'absentisme escolar i acompanyar l'alumnat en funció del seu context i de les seves casuístiques, dins el marc de l'escola inclusiva. Primer s'ha realitzat una revisió exhaustiva de la bibliografia present. Posteriorment s'ha realitzat la recollida de dades a partir d'una metodologia mixta, mitjançant un qüestionari dirigit a orientadores i orientadors de centres de secundària i diferents entrevistes a professionals de l'orientació educativa per conèixer la seva perspectiva sobre l'eficàcia de les diferents estratègies, eines i recursos, així com les principals barreres o dificultats que enfronten. Els resultats evidencien que, tot i que les estratègies, eines i recursos, centrades en la personalització i individualització de la intervenció són efectives, la manca de temps i de recursos personals dificulten l'èxit educatiu de l'alumnat absentista.

Paraules clau: absentisme escolar, orientació educativa, estratègies educatives, escola inclusiva, personalització, èxit educatiu.

ABSTRACT

This research focuses on the analysis of strategies, tools and resources that can help professionals in psychopedagogy and educational guidance to deal with school absenteeism and accompany students depending on their context and their cases, within the framework of the inclusive school. Initially, an exhaustive review of the existing literature was conducted. Subsequently, data was collected using a mixed-methods approach, including a questionnaire directed at secondary school counsellors and various interviews with educational guidance professionals to understand their perspective on the effectiveness of different strategies, tools, and resources, as well as the main barriers or challenges they face. The results show that although strategies, tools, and resources focused on the personalization and individualization of interventions are effective, the lack of time and personal resources hinders the educational success of absentee students.

Keywords: school absenteeism, educational orientation, educational strategies, inclusive school, personalization, educational success.

ÍNDEX DE CONTINGUT

1. INTRODUCCIÓ	5
2. JUSTIFICACIÓ I MOTIVACIÓ PERSONAL.....	7
3. MARC NORMATIU.....	9
4. MARC TEÒRIC	12
4.1. Conceptualització de l'absentisme escolar.....	12
4.1.1. Definició i tipologia.....	12
4.1.2. Factors de risc.....	13
4.2. Importància de la intervenció psicopedagògica i de l'orientació educativa per promoure l'èxit escolar dins el marc de l'escola inclusiva.....	15
4.3. Abordatge de l'absentisme dins el marc de l'atenció educativa inclusiva a través de la figura de l'orientació educativa	16
4.4. Estratègies, eines i recursos per abordar l'absentisme i promoure l'èxit escolar	17
4.5. Aportació a la societat i a l'ètica professional	19
5. PLATENJAMENT DEL PROBLEMA	21
5.1. Concreció o contextualització	21
5.2. Preguntes d'investigació, hipòtesis i objectius.....	22
6. MARC METODOLÒGIC.....	24
6.1. Enfocament metodològic.....	24
6.2. Planificació del treball de camp.....	25
6.2.1. Context de la investigació	25
6.2.2. Mostra i participants	25
6.2.3. Estratègia de recollida de dades.....	26
6.2.4. Instruments de recollida de dades	26
6.2.5. Estratègies d'anàlisi de dades.....	28
6.2.6. Temporalització.....	29
7. ANÀLISI DE RESULTATS	31
7.1. Aplicació i resultats.....	31
7.2. Estratègia d'anàlisi de dades i interpretació de resultats	31
7.2.1. Anàlisi de qüestionari i entrevistes amb relació als objectius.....	31
8. CONCLUSIONS	43
8.1. Conclusions de la investigació referides als objectius i hipòtesi.....	43
8.2. Proposta de millora i suggeriments	47

8.3. Perspectives de futur	48
9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES	49
10. ANNEXOS	52
ANNEX 1. Guió entrevista semiestructurada	52
ANNEX 2. Transcripció entrevistes	53
ANNEX 3. Consentiment informat entrevistes	61
ANNEX 4. Enllaç Qüestionari	64

ÍNDEX DE TAULES

Taula 1	32
Taula 2	32
Taula 3	33
Taula 4	33
Taula 5	34
Taula 6	34
Taula 7	36
Taula 8	36
Taula 9	37
Taula 10	37
Taula 11	37
Taula 12	38
Taula 13	38
Taula 14	39
Taula 15	39
Taula 16	40
Taula 17	40
Taula 18	41
Taula 19	42
Taula 20	42

1. INTRODUCCIÓ

És innegable que en la societat actual el concepte d'educar i, per tant, l'educació, va molt més enllà de la simple transmissió d'informació, continguts i procediments. L'educació ens porta també a oferir un espai on es potencien i es transmeten recursos per a la vida, i, en definitiva, totes aquelles competències que ens permetin desenvolupar-nos i relacionar-nos en el món que ens envolta. El màster realitzat ens porta a veure clarament la necessitat de pensar en i per l'educació, situant la nostra pràctica professional en l'aquí i ara, sense deslligar-nos de la societat en la qual vivim. Ens trobem en un moment on l'educació està en constant debat, centrant aquest no només en un sistema educatiu que ofereixi processos d'ensenyament – aprenentatge òptims dins dels centres escolars, sinó també, citant a Bárcena (2021), que aquest proporcioni eines i recursos a la infància i la joventut per poder ser i estar en l'entorn, potenciant les relacions que estableixen amb els altres, i en com aquest sistema els ha d'oferir també una preparació òptima per poder accedir a una societat comuna (p.189) sense tenir en compte les seves diferències. Això ens porta a entendre l'educació actual a partir de la societat en la qual s'emmarca, no només dins d'un context educatiu i pedagògic concret, sinó també un context social i polític. D'aquí podem extreure la necessitat d'entendre tot allò que succeeix dins dels centres escolars a partir d'una mirada holística. O, en el cas que ens ocupa, a partir de la mirada que la psicopedagogia actual ens ofereix, centrada sobretot dins del marc de l'escola inclusiva. Planella (2022) ens introdueix quelcom que trobo imprescindible al llarg de la nostra pràctica professional dins el món de la psicopedagogia: la necessitat de “desenfocar la mirada” (p.58). Tenint en compte que això no només implica entendre l'educació dins el marc de l'escola inclusiva, incloses totes les diferències dins d'aquest sistema educatiu i potenciant la igualtat d'oportunitats per a tothom. Si no també per deixar d'observar a l'alumnat des d'allò que el fa diferent o el diferencia de l'altre, mirant-lo també a partir de la seva singularitat i, per tant, a partir de les seves capacitats i potencialitats.

És interessant, per tal de poder entendre una mica millor la necessitat de “desenfocar la mirada” davant de l'anàlisi d'estratègies, eines i recursos per fer front a l'absentisme escolar, introduir en aquest punt el concepte de la interseccionalitat. I en com aquesta ens pot ajudar a entendre millor, no només la diversitat a les nostres aules, punt clau en l'escola inclusiva, sinó també per promoure un enfocament multidisciplinari en la problemàtica existent sobre l'absentisme i l'abandonament escolar prematur. Vázquez i López (2018) assenyalen la importància de no només centrar-se en la dimensió personal i individual de l'alumnat absentista per entendre el seu fracàs o abandonament escolar, ja que aquest no només depèn de les seves característiques individuals de cada alumne o alumna, sinó que l'absentisme té la seva arrel en la violència estructural que exerceixen els sistemes social, educatiu, polític i econòmic en ells i elles (p. 15).

Tot això implica potenciar un canvi de mirada i de conceptualització de l'absentisme i el fracàs escolar. En deixar d'assenyalar l'alumnat absentista com a causant del seu fracàs escolar, i en promoure una nova mirada que ens permeti observar l'alumnat des del no judici, des d'una posició que ens permeti entendre les causes del seu absentisme sense entrar en prejudicis o fent judicis de valor.

Acompanyant, per tant, a aquest alumnat des de l'empatia, el respecte i des d'una mirada d'entesa i facilitadora. I és aquí on rau la importància d'incloure estratègies, eines i recursos per fer front a l'absentisme escolar des de la mirada de l'orientació educativa.

El recorregut d'aquest treball final de màster, per tant, no se centrarà a analitzar l'absentisme i el fracàs escolar, sinó que pretén dur a terme una anàlisi d'aquelles estratègies, eines i recursos que des de la psicopedagogia, i més concretament l'orientació educativa, poden potenciar i facilitar l'èxit escolar en l'alumnat absentista i la seva efectivitat. Per fer-ho, es començarà amb una justificació de la temàtica escollida, la qual ens portarà, a continuació, a poder dur a terme el plantejament del problema, concretant i contextualitzant aquest. Plantejant-nos a continuació els diferents objectius i preguntes o hipòtesis d'investigació.

En segon lloc, es durà a terme la fonamentació teòrica sota la qual s'emmarcarà el procés d'investigació. Aquesta ens permetrà entendre i conceptualitzar no només els conceptes d'absentisme i fracàs escolar, sinó que també ens permetrà dur a terme una revisió de les diferents actuacions, plans o protocols existents actualment per fer-ne front.

A continuació, ja en el marc de la investigació, s'emmarcarà la proposta metodològica d'aquesta, a partir de la qual es durà a terme l'anàlisi en profunditat de les preguntes o hipòtesis realitzades.

Per acabar, es durà a terme l'apartat de conclusió i discussió dels resultats obtinguts al llarg de la investigació, reflexionant alhora sobre les limitacions, potencialitats i oportunitats que aquesta ens pot oferir.

2. JUSTIFICACIÓ I MOTIVACIÓ PERSONAL

Davant la pregunta quina és la principal motivació que em porta a la realització d'aquest treball d'investigació i, per tant, de la temàtica escollida, crec que és important assenyalar que aquesta sorgeix a partir de les diferents inquietuds i necessitats observades al llarg d'aquests mesos treballant en una Unitat d'orientació i acompanyament (UAO). Per posar-nos en situació, les UAO formen part d'un programa Europeu desplegat pel Departament d'Educació el curs 2020 – 2021 situant el seu àmbit d'actuació en la millora de l'abandonament i l'absentisme en les etapes d'ensenyament obligatori, davant l'alumnat que presenta necessitats derivades de dificultats de regulació emocional i/o de salut mental¹. Aquest últim curs (2023-2024), s'ha ampliat l'equip de professionals, moment en el qual entro a formar part de l'equip situat a la comarca del Garraf.

Durant aquests últims mesos no només he pogut conèixer els diferents protocols, programes, o teories sobre l'absentisme, sinó que he pogut treballar estretament amb els professionals de l'orientació educativa, així com amb les mateixes companyes d'equip, que viuen dia a dia aquesta problemàtica. Llargues converses que ens porten a reflexionar no només sobre les possibles causes d'aquests, sinó també de quines estratègies, eines i recursos són realment útils, factibles, o fins i tot possibles de desplegar dins d'un sistema educatiu sobresaturat i amb manca de recursos, tant de professionals com econòmics. Si alguna cosa he pogut constatar al llarg d'aquests set mesos és de la sobresaturació que és viu dins del sistema educatiu actual, i en la sobrecàrrega de feina que viuen les professionals de l'orientació educativa.

Ahora, he pogut treballar, acompanyar, orientar, i, en definitiva, conèixer de molt a prop aquest alumnat absentista, acompanyant-ne 10 al llarg d'aquests mesos en tot el seu procés. És en aquest punt on he pogut constatar les diferències existents en cada un d'ells i d'elles, i en com de necessari es fa aquest canvi de mirada. Canvi que implica deixar de banda la unificació de les estratègies per abordar l'absentisme, i en la necessitat de fer-ho des d'una mirada holística, tenint en compte no només l'alumnat de manera individual, sinó en centrar la intervenció de manera global, o millor dit, sistèmica.

Al llarg d'aquests mesos he pogut observar, conèixer, i en certa manera, començar a analitzar les diferents estratègies, eines i recursos que tenim el nostre abast, com a professionals de la psicopedagogia, per fer front a l'absentisme i al fracàs escolar. Amb tot, he pogut també veure quines mesures, protocols i recursos existents ens ajudaven en les nostres intervencions, i quines, en molts casos, no es podien aplicar o no eren eficaces. I tot això també m'ha permès conèixer la percepció que tenen les professionals de l'orientació educativa de les diferents estratègies, eines i recursos per fer front a aquesta problemàtica. I és que al final, dins del disseny de la nostra intervenció, ens cal analitzar de ben a prop tot allò que l'entorn ens ofereix, per poder-ho aplicar-ho de forma crítica, però efectiva.

¹ Informació extreta de la pàgina Portal de centre del Departament d'Educació:
<https://espai.educacio.gencat.cat/Alumnes/Atencio-diversitat/Unitats-acompanyament-orientacio/Pagines/default.aspx>

Seguint el Departament d'Educació (2023) definim l'absentisme com la manca d'assistència no justificada de l'alumne o alumna en edat d'escolarització obligatòria al centre educatiu en què està matriculat (p.29). L'educació és un dret indiscutible de la infància i joventut, motiu pel qual les administracions públiques l'han de garantir, aplicant totes les mesures i estratègies que siguin necessàries per fer-ho. Amb tot, les respostes que es duguin a terme davant l'absentisme no es poden focalitzar només en cada cas concret com a un únic problema, sinó que s'ha d'anar més enllà d'intervencions normatives i reactives, analitzant també el context en el qual aquest es produeix i incidint en les seves causes (Departament d'Educació, 2019).

D'aquest punt sorgeix la necessitat de poder analitzar aquelles estratègies, eines i recursos que ens poden ajudar com a professionals de la psicopedagogia i l'orientació educativa no només a fer front a l'absentisme escolar, sinó a potenciar, acompanyar i orientar aquest alumnat més enllà del seu absentisme, centrant-se alhora tant en el seu context com en les seves casuístiques. I en definitiva, l'efectivitat que aquestes poden tenir des de la perspectiva de les professionals de l'orientació educativa.

Amb tot, es fa imprescindible abordar l'absentisme d'una manera holística, identificant, analitzant i delimitant aquelles estratègies que ens poden ajudar, no només a les professionals UAO per treballar de forma directa amb aquest alumnat, sinó també que poden ajudar a les professionals de l'orientació educativa a fer-ne front.

3. MARC NORMATIU

Per tal de començar a introduir el marc normatiu que guiarà la nostra investigació, el qual se sustenta dins el marc de l'escola inclusiva, crec important remarcar el que afirmen Bonal i Albaigés (2009), sobre que cal pensar en l'educació més enllà que del simple dret a l'escolarització. Així, tal com afirmen els autors, i tenint en compte el marc de l'absentisme escolar i de la relació d'aquest amb el fracàs escolar, es fa imprescindible no només emmarcar la nostra investigació dins el marc actual de l'escola inclusiva, sinó també en anar més enllà del dret a rebre uns coneixements i habilitats concrets que els permetin entrar en la vida adulta. És innegable la necessitat, en una societat actual diversa i complexa, de repensar al dret a l'educació des del punt de vista de promoure i exercir la igualtat d'oportunitats, sense que infants i joves rebin cap mena de discriminació, ja sigui pel seu gènere, origen, posició social, etc. (Bonal i Albaigés, 2009; p.67).

Es fa pertinent iniciar aquest breu recorregut del marc normatiu que engloba aquest treball citant la Convenció sobre els Drets dels Infants (1989) de les nacions Unides, on en l'article 28 s'estableix el dret de l'infant a una educació, promovent en tots els països la necessitat de dur a terme polítiques que permetin l'accés a l'escolarització de forma gratuïta. L'article diu el següent:

«1. Els estats part reconeixen el dret de l'infant a l'educació, i amb l'objectiu d'aconseguir aquest dret progressivament i basant-se en la igualtat d'oportunitats, especialment han de:

- *a) implantar l'ensenyament primari obligatori i gratuït per a tothom;*
- *b) fomentar el desenvolupament de formes diferents de l'ensenyament secundari, inclòs l'ensenyament general i el professional, i posar-lo a l'abast de tots els infants prenent les mesures pertinents, com ara implantar l'ensenyament gratuït i oferir ajut econòmic en cas de necessitat;*
- *c) a través de qualsevol mitjà adequat, fer que l'ensenyament superior sigui accessible a tothom, segons la capacitat de cadascú;*
- *d) posar a l'abast de tots els infants informació i orientació sobre les qüestions referents a l'educació i professionals; i*
- *e) prendre mesures per encoratjar l'assistència regular a l'escola i reduir les taxes d'abandonament escolar.»*

(Convenció sobre els Drets dels Infants, 1989)

Veiem com el dret a l'educació va més enllà del dret a l'escolarització, sinó que aquest, centrant-nos sobretot en el si de la nostra investigació, també implica promoure l'assistència als centres, reduint l'abandonament escolar i, per tant, el fracàs escolar.

Per seguir en el nostre recorregut normatiu, dins de la regulació que cada país fa, i abans de passar a la regulació i normativa autonòmica de Catalunya, hem d'anomenar, tal com assenyalen Bonal i Albaigés, (2009), que el dret a l'Educació també està emmarcat dins de la Constitució Espanyola (1978, article 27) i en l'Estatut d'Autonomia de Catalunya (2006, article 21), així com en la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, i la seva pertinent modificació, amb la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre. És a partir d'aquí, i davant la importància que adquireix l'educació en la societat actual dins del marc autonòmic, que s'ha

anat reforçant les normatives i decrets que regulaven l'educació, i el dret d'aquesta. Alhora que també regulaven les desigualtats presents, les dificultats d'accés i, finalment, en el cas que ens ocupa, l'absentisme escolar.

És innegable, que l'absentisme escolar és una vulneració dels drets a l'escolarització. I per tant, una vulneració dels drets dels infants. Acabem aquest recorregut normatiu, centrant-nos en les lleis que regulen la nostra comunitat autònoma, i més concretament que regulen el marc de l'educació inclusiva, oferint un espai que reguli no només la igualtat d'oportunitats, sinó també aquelles polítiques necessàries per fer front a un fenomen com l'absentisme. Aquestes estaran situades dins el marc Legal de la Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació; segons la qual cal adequar l'activitat educativa a la diversitat de formes de ser i aprendre, respectant el principi d'equitat, oferint un espai d'igualtat d'oportunitats en l'accés a l'aprenentatge. Aquesta, en l'article tres assenyala el deure i dret de l'alumnat a assistir a classe. Fer esment també a la Llei 18/2003, de 4 de juliol, de suport a les famílies, el qual estableix l'obligació de les administracions públiques d'establir plans i protocols per tal de prevenir i tractar l'absentisme i el fracàs escolar.

El Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu; centrant la necessitat de promoure mesures i suports destinats a tot l'alumnat, amb l'objectiu d'afavorir el seu desenvolupament personal i social. Aquesta, emmarcada dins la Llei 14/2010, del 27 de maig, del dret i les oportunitats en la infància i l'adolescència, parteixen del principi que és una responsabilitat de tota la comunitat social, política i educativa regular i vetllar per les mesures de protecció necessàries pels infants i adolescents més vulnerables. Amb tot, el decret regula i defineix els diferents criteris d'organització pedagògica que han de promoure l'atenció educativa de tots els infants i joves, sobretot aquells que poden trobar barreres front el seu aprenentatge o participació. La investigació realitzada pretén analitzar les diferents estratègies i eines més eficaces per fer front a l'absentisme escolar, i aquestes sorgeixen dins el marc de l'escola inclusiva a partir de les diferents mesures i suports destinats a l'alumnat amb risc d'abandonament escolar prematur, situades sobretot davant les NESE derivades de desavantatges educatius. Així, la normativa present ens aporta aquelles estratègies metodològiques, curriculars i organitzatives en diferents àmbits d'actuació que ha de permetre desenvolupar mesures afectives per promoure l'èxit educatiu en l'alumnat absentista.

El Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica, el qual regula que tot alumnat ha de tenir cabuda a l'educació bàsica, i els professionals docents han d'orientar la seva tasca cap a l'èxit educatiu de tot l'alumnat. Per tant, dins el marc de l'absentisme, oferir les estratègies, eines i recursos necessàries per promoure l'èxit escolar d'aquest alumnat. El decret també regula, com a element definidor de l'educació bàsica l'orientació educativa, centrant-se en la necessitat d'acompanyar a l'alumnat en el seu autoconeixement, el seu màxim desenvolupament de les habilitats i potencialitats i la continuïtat formativa. Potenciant també, dins dels seus principis pedagògics, el benestar emocional i la inclusió educativa, centrada aquesta en el desplegament del disseny universal per a l'aprenentatge (DUA) el qual, ha de

promoure l'atenció personalitzada, la participació de tot l'alumnat i la convivència positiva.

Finalment, cal fer esment del Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme (2019), el qual no només defineix les línies d'actuació davant els casos d'absentisme, sinó també els factors de risc i accions de prevenció.

4. MARC TEÒRIC

Un cop realitzat el marc normatiu que regula el nostre treball, és hora de definir el marc teòric que ens permetrà entendre i conceptualitzar no només el fenomen de l'absentisme, sinó també definir la importància de l'orientació educativa dins el marc de la intervenció psicopedagògica, alhora que conèixer i identificar les diferents estratègies, eines i recursos existents per abordar l'absentisme. Acabant amb una reflexió sobre quines són les aportacions que pot tenir aquest treball en la societat actual.

Tal com s'ha pogut observar al llarg de la realització del marc teòric, trobem, no només diferents lleis i decrets que regulen actualment l'absentisme escolar, sinó que també trobem protocols, documents i actuacions que estableixen el marc legal i conceptual de l'absentisme escolar avui en dia a Catalunya. Amb tot, es fa imprescindible seguir tot allò que el Departament d'Educació ens ofereix dins la prevenció i intervenció d'aquest absentisme per dur a terme, no només la seva conceptualització, sinó també l'anàlisi de les estratègies, eines i recursos per fer-ne front. No podem obviar que la pràctica professional de l'orientació educativa i la intervenció psicopedagògica es dona, en el cas que ens ocupa, dins el marc del sistema educatiu català, per tant, cal guiar aquest marc teòric a partir d'aquí, sense deixar de banda la bibliografia present que ens ajuda a entendre molt millor el fenomen de l'absentisme des de diferents perspectives.

4.1. Conceptualització de l'absentisme escolar

4.1.1. Definició i tipologia

Recuperant el marc normatiu exposat anteriorment, i seguint el Departament d'Educació (2019), recorrerem a la Llei 14/2010, del 27 de maig, dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència, i més concretament l'article 52, per tal de definir i acotar el concepte d'absentisme. Així, hem d'entendre aquest des de les diferents situacions que expressen una ruptura amb el sistema escolar:

“a) No-escolarització: el fet que els progenitors, els titulars de la tutela o els guardadors d'un infant o adolescent en període d'escolarització obligatòria no gestionin la plaça escolar corresponent sense una causa que ho justifiqui.”

b) Absentisme: l'absència de classe sense presentar justificant o sense una justificació acceptable. S'han de determinar per reglament quins són els casos que constitueixen absentisme lleu, absentisme moderat o absentisme greu”

c) Abandó escolar: el cessament indefinit de l'assistència a la plaça escolar corresponent per l'infant o l'adolescent en període d'escolarització obligatòria”
(Departament d'Educació, 2019)

D'aquesta pròpia definició en podem extreure que l'absentisme va molt més enllà de la falta d'assistència al centre, si no que esdevé un fenomen molt més complex que s'ha d'entendre, no només sota una mirada educativa, sinó que també cal entendre'l, observar-lo i analitzar-lo des d'una mirada psicosocial i política.

Corral (2019) a través del seu estudi, posa de manifest que l'absentisme escolar és un fenomen dinàmic i canviant, on es veuen influïts diferents factors, els quals, en gran mesura, dependran de cada alumne. Així, més enllà del purament acadèmic, l'absentisme té una base dins les desigualtats. Per tant cal analitzar-lo des d'una mirada holística, la qual tingui en compte aquestes desigualtats tant socials com escolars, fent front a totes aquelles repercussions negatives que l'absentisme pot tenir tant a escala individual com social.

És important assenyalar, més enllà de la mateixa definició del concepte, seguint a Coronil (2019), que l'absentisme és un problema del qual se'n deriven múltiples causes i diferents manifestacions, fet que dificulta el seu abordatge i convertint-se en un fenomen multicausal (Lleó, 2018). La no assistència al centre de forma regular en etapes obligatòries, afecte a l'alumne de manera directa i afecta el seu futur. Sent aquest, en última instància, un factor de risc d'exclusió social (Escarbajal, Izquierdo i Abenza, 2019). Motiu pel qual constitueix un problema social, i, per tant, tal com ja s'ha indicat anteriorment, requereix també, a part d'una resposta educativa, una resposta social i política.

Retornant al Departament d'Educació (2019), trobem tres tipologies d'absentisme. La definició i conceptualització d'aquestes ens permet identificar, analitzar i adequar les diferents estratègies, eines i recursos més adequades per cada alumne. Aquests es pot dividir entre:

- **Absentisme lleu, puntual o esporàdic:** on existeix una absència de menys del 5% de les classes mensuals sense justificació. Davant aquest, serà el tutor l'encarregat de comunicar a l'alumne, la família i al centre escolar i de dur a terme les accions pertinents per abordar-lo.
- **Absentisme moderat:** on existeix una absència d'entre el 5% fins al 25% de les classes mensuals sense justificació o una justificació que es cregui acceptable. L'acció tutorial es basarà en seguiment i entrevistes amb l'alumne i la seva família i comunicació a la resta d'equip docent, entrant en joc el protocol d'absentisme.
- **Absentisme greu, regular o crònic:** on existeix una absència de més del 25% de les classes mensuals sense justificació o una justificació que es cregui acceptable. En aquest moment, serà de posar en coneixement a la comissió d'absentisme d'àmbit comunitari per iniciar un treball conjunt.

Més enllà d'aquesta classificació, existeixen múltiples formes de manifestació d'aquest absentisme, les quals també s'hauran d'abordar a partir de diferents eines i estratègies. Aquestes poden ser la manca de puntualitat, la inassistència, faltes intermitents, abandonament esporàdic, entre altres (Cabrera i Larrañaga, 2014, citat a Lleó, 2018).

4.1.2. Factors de risc

Abans d'entrar en els factors de risc de l'abandonament escolar, i en correspondència, del fracàs escolar, és important assenyalar que aquests partiran d'una visió que ens permetrà poder explicar el fenomen dins del marc

de l'escola inclusiva i, per tant, des d'un model de prevenció de les desigualtats, però que també, tal com remarquen Vázquez i López (2018), cal qüestionar-nos la necessitat d'establir possibles correlacions entre aquests factors que posen el seu focus només amb l'alumnat absentista i el seu entorn des d'una visió de prejudici. Si no que potser cal anar més enllà i preguntar-nos, com a professionals de la psicopedagogia i l'orientació educativa que intervenim directament amb ells, fins a quin punt aquest fracàs els pertany, i, per tant, ens cal allunyar-nos d'allò més institucionalitzat, adquirint una visió més holística i interseccional d'aquest fenomen (Vázquez i López, 2018; 8), posant també el focus en el sistema educatiu que els acull.

No hem d'oblidar, tal com indica Acevedo (2023), que la situació d'absentisme i l'abandonament escolar pot suposar pels estudiants una experiència de fracàs i frustració personal que pot condicionar tant la seva forma d'afrontar els nous reptes acadèmics, professionals i personals, també pot provocar en ells danys psicològics, reduint així també les seves oportunitats laborals.

L'anàlisi dels diferents factors de risc de l'absentisme escolar i, per consegüent, el fracàs escolar han de tenir en compte, no només l'anàlisi de l'alumnat, sinó que ha d'incloure tot allò que ens permeti entendre la situació més enllà de la persona, fet que ens permetrà, alhora, adequar la millor intervenció possible. És indiscutible, la necessitat de poder abordar l'absentisme des de la seva multicausalitat, per tant, cal tenir en compte les diferents variables de risc procedents dels diferents àmbits que engloben la persona els quals repercuteixen directament en el seu desenvolupament social i personal (Lleó, 2018).

Centrant-se en el marc educatiu català, seguint el Departament d'Educació (2019), s'ha d'analitzar cada cas, ja que l'absentisme pot ser degut a múltiples factors. Amb tot, podem dividir aquests entre:

FACTORS		
Personals	Situació personal	Salut Autoestima Tolerància a la frustració Habilitats socials
	Centre i escolaritat	Expectatives acadèmiques Vinculació amb el centre educatiu Adaptació a les normes o requeriments
Familiars	Situació familiar	Situació socioeconòmica Clima familiar Mobilitat familiar
	Habilitats parentals	Vincles emocionals i comunicatius Models familiars Pautes i normes

	Centre i/o l'escolaritat:	Principis sobre l'escolaritat Expectatives escolars dels fills Seguiment de l'escolaritat dels fills
Contextuals		Grup d'iguals amb conductes absentistes Contextos complexos Valoració de la necessitat d'estudiar Participació de l'alumnat en el teixit associatiu
Escolars		Atenció a la diversitat. Protocols de reincorporació de l'alumnat absentista Currículum intercultural Metodologies que s'usen Gestió d'aula Sentiment de pertinença Seguiment assistència Informació i comunicació.

Nota: Elaboració pròpia

Abans de passar al següent punt, s'ha d'assenyalar que, per tal de prevenir l'absentisme i actuar davant d'aquest, cal que els centres educatius tinguin eines i estratègies necessàries per incidir en les causes que el produeixen (Departament d'Educació, 2019). És en aquest punt on adquireix rellevància el punt següent, i en la necessitat de dur a terme una intervenció psicopedagògica adequada, dins el marc de l'orientació educativa. Hem vist, com el mateix centre escolar no deixa de ser un factor de risc, situant-nos sobretot davant l'atenció a la diversitat, els protocols de reincorporació, el seguiment d'assistència, sense deixar de banda, la necessitat de treballar per una escola inclusiva real.

4.2. Importància de la intervenció psicopedagògica i de l'orientació educativa per promoure l'èxit escolar dins el marc de l'escola inclusiva

El Departament d'Educació, dins del document de Gestió de Centres (2023, p. 68) assenyala que:

“L'acció educativa ha de reconèixer les diferents característiques i necessitats d'aprenentatge i socialització de l'alumnat i donar-los valor, mantenint altes expectatives d'èxit per a tots. I per donar-hi resposta cal dissenyar, dins del projecte educatiu, entorns d'aprenentatge flexibles que ofereixin opcions variades per donar una resposta ajustada a les necessitats de l'alumnat, cercant la personalització de l'aprenentatge i dissenyant activitats i materials que permetin l'avenç de tots i cadascun, tenint en compte que poden presentar àmplies diferències en les seves capacitats, en les aptituds, les actituds i els ritmes, i en les maneres d'interessar-se per l'aprenentatge, i de percebre, comprendre i expressar el coneixement.”

No podem obviar, tal com ens assenyalen García i Razeto (2019) que l'absentisme és un procés i, per tant, és quelcom dinàmic, que es duu a terme dins d'un context d'interacció, entre l'àmbit educatiu, que pot actuar tant com a protector com a precipitador. En conseqüència, és en aquest punt, on una intervenció psicopedagògica adquireix un paper fonamental per fer-ne front.

Així, seguint el marc de l'escola inclusiva, les polítiques educatives han de plasmar la no discriminació davant les necessitats educatives específiques de l'alumnat absentista, oferint un espai que permeti el seu ple desenvolupament (Bonal i Albaigés, 2009).

El Departament d'Educació (2023) assenyala que l'orientació educativa és un procés d'acompanyament continu i de suport cap a tot l'alumnat al llarg del seu desenvolupament, dins el marc de l'educació formal, sense deixar de banda els contextos socials, comunitaris i laborals. Aquest acompanyament implica potenciar el seu ple desenvolupament per poder participar de forma activa en la societat.

Amb tot, l'orientació educativa ha de posar l'accent i centrar la seva pràctica professional en promoure una mirada d'acompanyament i acceptació de tot l'alumnat al llarg del seu procés d'escolarització. Per tant, seguint, per una banda, el marc normatiu desenvolupat, i per altre, el marc teòric realitzat fins al moment, veiem com els centres educatius han de dur a terme accions de prevenció davant les dificultats i necessitats de l'alumnat, i adquirir una actitud proactiva per tal de poder acompanyar cada cas de la millor forma possible, a partir de programes socioeducatius.

Seguint l'estudi de García (2005), podem veure la importància que adquireixen pràctiques proactives i integradores per donar resposta a l'absentisme des d'una pràctica pedagògica d'atenció a la diversitat, oferint un espai d'organització flexible, potenciant una intervenció personalitzada i integrada. L'autora conclou la necessitat de no partir de factors només individuals i culturals o socials per fer front a l'absentisme, sinó que cal partir d'un procés dinàmic, interactiu i multiforme que centri la seva intervenció tant en el fet biogràfic, institucional i polític. I això implica conceptualitzar també l'absentisme a partir del seu origen escolar, i, en definitiva, intervenint des d'aquest marc, i més concretament, sota el paradigma de l'orientació educativa (Garcia, 2005; p. 364).

4.3. Abordatge de l'absentisme dins el marc de l'atenció educativa inclusiva a través de la figura de l'orientació educativa

Dins el marc normatiu del Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, reconèixer i oferir estratègies i eines que donin resposta a les diferents necessitats educatives de l'alumnat pot evitar que aquests es vegin allunyats dels seus objectius i interessos d'aprenentatge (Departament d'Educació, 2019). Un procés de desmotivació en l'alumnat pot arribar a comportar comportaments absentistes en aquests. Així, seguint el marc d'un sistema inclusiu, els centres educatius han de donar respostes ajustades a les necessitats de cada alumne.

Al llarg de la realització del màster ha quedat constatat que l'escola inclusiva ha de permetre dur a terme un procés continuat de transformació educativa que respongui de manera eficient a la diversitat present en tot l'alumnat, siguin quines siguin les casuístiques de les seves dificultats. Així, seguint el projecte de convivència desenvolupat pel Departament d'Educació (2021), l'abordatge de l'absentisme implica introduir plans integrals d'intervenció seguint el marc d'una escola inclusiva, acollidora i oberta, que es desenvolupin a partir de la millora

d'estratègies metodològiques i organitzatives adreçades, tant a prevenir les conductes absentistes com per a facilitar la reincorporació de l'alumnat a l'aula.

Per dur-ho a terme, es fa necessari, la personalització d'entorns i la planificació d'activitats a través de l'orientació de l'atenció educativa i de l'organització de les mesures i els suports necessaris per poder donar resposta a la diversitat present a les aules. Centrats aquestes en el Disseny universal de l'aprenentatge (DUA), potenciant entorns, processos, béns, serveis, programes, etc., que puguin ser utilitzats per totes les persones, sense necessitat d'adaptació (Departament d'Educació, 2015).

Així, dins el marc del sistema inclusiu, l'atenció a l'alumnat s'ha de planificar a partir de les diferents mesures i suports educatius, que permetin adaptar-se a les seves necessitats, per tal de poder donar la resposta més adequada el seu procés d'aprenentatge, a través d'un procés estructurat i sistèmic, és a dir, partint del model de "Resposta a la intervenció" (Departament d'Educació, 2015).

Continuant amb la normativa vigent, cal assenyalar que:

"El sistema inclusiu promou l'atenció educativa a tots els alumnes; amb aquest objectiu, l'article 81 de la Llei d'educació estableix que els projectes educatius dels centres han de considerar els elements curriculars, metodològics i organitzatius per a la participació de tots els alumnes en els entorns escolars ordinaris, independentment de llurs condicions i capacitats"

(Departament d'Educació, 2015)

Centrant-nos en l'alumnat que manifesta necessitats específiques de suport educatiu (NESE), entre ells, l'alumnat amb risc d'abandonament escolar prematur.

Així, dins el marc de les mesures i suports educatius, i més concretament, dins les mesures i suports addicionals, potenciant aquestes l'atenció específica als aprenentatges, accions flexibles, temporals i preventives, adquireix importància l'atenció dels professionals de l'orientació educativa per tal de promoure l'èxit escolar.

En definitiva, l'abordatge de l'absentisme dins el marc de l'escola inclusiva implica poder donar respostes ajustades a les necessitats de cada alumne, impulsant diferents actuacions, promovent les mesures i suports educatius necessàries per fer-ne front.

4.4. Estratègies, eines i recursos per abordar l'absentisme i promoure l'èxit escolar

Existeix una àmplia bibliografia de les diferents estratègies, eines i recursos que existeixen actualment per abordar l'absentisme i promoure l'èxit escolar. Però de nou, cal remarcar la importància de centrar aquest marc teòric dins el marc legislatiu de Catalunya. Aquest, ens ofereix un protocol molt ampli que contempla gran part de la bibliografia actual sobre l'absentisme escolar i de les diferents estratègies, eines i recursos per fer-ne front. El present treball no pretén ser una anàlisi exhaustiva d'aquelles eines que ens ofereix el Departament d'Educació

(2019) recollides en el Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme, sinó que, tal com queda definit en els objectius específics de la present investigació, pretén explorar l'eficàcia o efectivitat d'aquestes, dins el marc de l'orientació educativa i, per tant, a través de la investigació fenomenològica, la qual ens permetrà dur a terme una conceptualització d'aquestes estratègies a partir de les experiències, coneixements i sentiments de diferents professionals.

Així i tot, arribats a aquest punt, es fa necessari, sense entrar en detalls, poder exposar i identificar les diferents estratègies, eines i recursos existents actualment dins el marc de l'escola inclusiva a Catalunya. Partint, en el cas que ens ocupa, dels factors de risc anteriorment descrits i tenint en compte tant el DUA com les diferents mesures de suport educatiu, tant universals, addicionals o intensives:

FACTORS	ESTRATÈGIES, EINES I RECURSOS
Personals	Informar a la família Afavorir la tutoria individualitzada a través de l'orientació educativa i l'organització de l'acció tutorial Fomentar la socialització de l'alumnat i desenvolupar les competències socioemocionals Promoure la participació activa en la vida del centre i fomentar la implicació de l'alumnat
Familiars	Informar a les famílies sobre beques i ajuts Fer seguiment acurat de l'escolarització de l'alumnat considerat de risc. Posar en coneixement a SS.SS. de la situació de l'alumne Treball coordinat amb la família Afavorir la tutoria individualitzada i l'acció tutorial compartida Oferir acompanyament tant emocional com d'orientació a les famílies Dinamitzar escoles de pares i mares. Fomentar mecanismes que acostin les famílies als centres educatius per fer un treball conjunt
Contextuals	Afavorir la tutoria individualitzada a través de l'orientació educativa i l'organització de l'acció tutorial Implementar programes d'ajut entre iguals Treball el desenvolupament de les competències socioemocionals Promoure des de la comissió d'absentisme programes i accions de prevenció i detecció de factors de risc. Reforçar el vincle amb l'escola a través del treball en xarxa Proposar itineraris personalitzats a l'alumnat

Escolars	<p>Elaborar projectes educatius per a tot l'alumnat</p> <p>Fomentar la tutoria individualitzada i promoure l'orientació educativa</p> <p>Promocionar l'avaluació inicial</p> <p>Elaborar respostes ajustades a les necessitats de suport educatiu</p> <p>Elaborar, si és necessari, un pla de suport educatiu o un itinerari específic</p> <p>Promoure l'aplicació del DUA</p> <p>Millorar les expectatives del professorat respecte a les possibilitats d'èxit de l'alumnat</p> <p>Concretar el pla d'acollida del centre</p> <p>Promoure la tutoria entre iguals</p> <p>Facilitar l'ús de metodologies flexibles a l'aula</p> <p>Promoure una gestió d'aula eficaç</p> <p>Fomentar la participació dels alumnes tant al centre com davant el seu procés d'aprenentatge</p> <p>Elaborar protocols o procediments sistematitzats de detecció, seguiment i comunicació.</p> <p>Treballar la importància de l'assistència al centre</p>
-----------------	---

Nota: Elaboració pròpia

4.5. Aportació a la societat i a l'ètica professional

Com hem pogut analitzar al llarg d'aquest marc teòric, l'absentisme és un fenomen complex i difícil d'abordar. Per tant, cal acotar les diferents eines i estratègies que poden ser més útils per fer-ne front, i alhora, promoure també l'èxit educatiu d'aquest alumnat dins el marc de l'escola inclusiva. I queda clar que aquesta no és una tasca fàcil. Amb tot, la present investigació pretén ser un espai d'identificació i anàlisi centrada, en la intervenció psicopedagògica traspasada a la figura dels professionals de l'orientació educativa pot fer-ne front dins el marc de l'escola inclusiva, a partir de les diferents mesures i suport que aquestes ofereix. I en definitiva, en explorar i analitzar l'aplicació d'aquestes tècniques a partir de la pràctica professional i en el dia a dia dels centres escolars.

González i García (2007, a González 2016) assenyalen que el professional de l'orientació és una figura clau davant l'acompanyament i l'assessorament sobre els problemes conductuals, d'atenció a l'alumnat NESE o sobre diferents tècniques que permetin la millora dels processos d'aprenentatge, també, amb alumnat absentista. Per tant, es fa imprescindible centrar la investigació en la pràctica professional de l'orientador, i en aquelles estratègies, eines i recursos més eficaços davant la realització de la seva tasca orientadora dins el marc de l'escola inclusiva.

En conseqüència, la investigació se centrarà en la figura de diferents orientadores educatives, dins el marc dels centres de secundària. Així, partir d'entrevistes i qüestionaris servirà per poder ficar èmfasi, no només a la pràctica professional més efectiva, sinó també per poder analitzar i identificar aquelles estratègies òptimes per fer-ne front, més enllà dels protocols preestablerts per instàncies administratives.

Aquí, torna a sorgir les dificultats en les quals es troben molts professionals de l'educació, i en aquest cas, de l'orientació educativa, al llarg de la seva trajectòria professional per tal de portar a la pràctica tots aquests protocols preestablerts. I és que, tal com indica Álvarez-Álvarez (2015), existeix avui en dia una bretxa entre la part teòrica i les tècniques d'intervenció, provocant que algunes metodologies proposades dins el marc teòric no puguin ser extrapolades a la realitat sobre la qual s'està intervenint.

D'aquí sorgeix, en gran mesura, la necessitat d'analitzar aquestes estratègies i recursos des de la mirada de la psicopedagògica, no només centrada en l'alumnat sobre el qual s'intervé, sinó en el dia a dia de la pràctica professional. No podem oblidar, seguint de nou a Álvarez-Álvarez (2025) que qui adquireix el paper protagonista davant la intervenció psicopedagògica dins el procés educatiu per a millor els processos d'ensenyança – aprenentatge és el professional de l'orientació educativa, el qual ha de poder reflexionar sobre la seva pràctica, aplicant aquelles estratègies que siguin més efectives per abordar l'absentisme i el fracàs escolar. Això ens pot permetre una millora de la pràctica educativa, analitzant aquelles estratègies més efectives per abordar l'absentisme escolar, alhora que pot ajudar a millorar les pràctiques professionals de la figura de l'orientació educativa.

Alhora, situar aquesta investigació dins el marc de les NESE, la present investigació pot contribuir en la promoció de la inclusió educativa de l'alumnat, explorant els recursos, mesures i suports més efectius per promoure el seu èxit educatiu, independentment de les seves casuístiques, dificultats o barreres. Finalment, la investigació ha de promoure la figura dels professionals de l'orientació educativa com a un element clau per tal de promoure l'èxit educatiu de l'alumnat absentisme.

I tota aquesta, sota la premissa de l'ètica professional, respectant al llarg d'aquesta els principis ètic bàsics, com són el consentiment informat dels participants, la confidencialitat i anonimat, així com un ús responsable i integra de la recopilació i de l'ús de les dades obtingudes.

5. PLATENJAMENT DEL PROBLEMA

La mateixa justificació realitzada ens encamina ja cap a tot allò que hem de tenir en compte al llarg del treball i en allò que s'hauria de centrar principalment la proposta d'investigació. Cert és que el treball presentat no busca analitzar l'absentisme i el fracàs escolar com una problemàtica existent, la qual és innegable, sinó que pretén ser un espai de reflexió, d'anàlisi i de crítica enfront de les diferents estratègies, eines i recursos actuals dins el marc de l'orientació educativa per fer-ne front. Així, es fa necessari no només dur a terme una concreció i contextualització, sinó també una definició dels objectius plantejats, així com la realització de les diferents preguntes d'investigació.

5.1. Concreció o contextualització

Així, la investigació es portarà a cap dins el context professional de la psicopedagogia, centrada en l'àmbit de l'educació inclusiva. Per fer-ho, aquesta se centrarà en la figura de les professionals de l'orientació educativa i en les diferents estratègies, eines i recursos que poden tenir al seu abast per fer front a l'absentisme escolar, o, en definitiva, en l'aplicació d'aquestes per tal de poder facilitar l'èxit escolar en l'alumnat absentista.

El Departament d'Educació (2023) emmarca l'orientació educativa dins de diferents àmbits: l'orientació personal i social, l'orientació acadèmica i l'orientació professional. Així, dins el marc de l'escola inclusiva, aquesta orientació implica acompanyar als infants i joves en el seu desenvolupament psicosocial, oferint i proposant estratègies, activitats i recursos que afavoreixin, no només el seu desenvolupament acadèmic, sinó també la presa de consciència de les mateixes característiques, gestió de les emocions i models d'interacció social que promogui tant el seu benestar social com emocional (p.18). Entra dins de les seves tasques i funcions, no només la prevenció de l'absentisme escolar, sinó també el desplegament d'eines i estratègies d'intervenció davant d'aquest. En aquest punt adquireix rellevància identificar i analitzar les diferents estratègies, eines i recursos que poden ser òptimes i útils a les professionals de l'orientació educativa per fer front a la problemàtica existent, ja que són elles, en última instància qui realitzarà el desplegament d'aquestes.

I, en la investigació que ens ocupa, es fa imprescindible deixar de banda la unificació de les estratègies per abordar l'absentisme, adquirint importància la necessitat de dur a terme aquest treball des d'una mirada holística, tenint en compte no només l'alumnat de manera individual, sinó en centrar la intervenció de manera global, o millor dit, de manera sistèmica. Així, podem veure com l'estudi que es realitza s'emmarcarà dins d'un paradigma psicoeducatiu, i més concretament, realitzant l'estudi dins la pràctica de l'orientació educativa. Per tant, el marc d'aquesta investigació serà quelcom complex i dinàmic lligat als comportaments d'uns agents concrets (professionals de l'orientació educativa) dins un àmbit educatiu concret (l'absentisme i la prevenció del fracàs escolar), situat en una cultura o societat concreta amb les seves pròpies regles o lleis preestablertes (Riba, 2014). Amb tot, la investigació que es realitzarà tindrà la seva base a partir de les interpretacions de les diferents accions que es duiguin a terme en un context concret seguin una metodologia qualitativa. Però alhora es

fa necessari, recopilar dades quantitatives sobre l'eficàcia de les diferents estratègies, eines i recursos. Motiu pel qual, s'usarà una metodologia mixta (Rodríguez-Gómez, 2018) la qual ens ajudarà no només a comprendre, de manera intel·lectual i emocional, un determinat fenomen educatiu a partir de les experiències dels seus protagonistes, sinó també a tenir una compressió més completa davant l'anàlisi de les diferents estratègies, eines i recursos analitzades en el marc teòric

Em partit de la delimitació del marc teòric actual sobre l'èxit escolar amb alumnat absentista dins la pràctica professional de l'orientació educativa, partint de les opcions que la psicopedagogia ens ofereix davant les diferents estratègies, eines i recursos presents. Així, per tal de poder concretar i analitzar les estratègies més efectives a partir de les diferents preguntes i hipòtesis establertes, es farà ús d'una metodologia d'investigació mixta que permetrà recollir informació a través de la qual s'intentarà desgranar la situació actual de l'absentisme i el fracàs escolar als centres educatius i les diferents estratègies, eines i recursos que s'utilitzen per fer-ne front. Per fer-ho, es realitzarà enquestes i entrevistes a diferents professionals de l'orientació educativa que treballa directament amb alumnat absentista, així com a diferents orientadores de centres situats a la comarca del Garraf i Alt Penedès, per tal de poder recopilar i analitzar experiències pràctiques, així com el coneixement de persones expertes enfront de les diferents estratègies, eines i recursos que permeten facilitar l'èxit escolar en alumant absentista.

5.2. Preguntes d'investigació, hipòtesis i objectius

Moltes vegades, com ha professionals de l'educació, i en aquest cas, de la psicopedagogia ens trobem un salt qualitatiu entre la teoria i la pràctica, és a dir, en dificultats per poder portar a la pràctica professional tots aquells protocols, estratègies o recursos dissenyats o ideats per les administracions públiques. Així, en el dia a dia de la nostra pràctica professional ens podem trobar amb dificultats per a poder desplegar tot allò necessari per a fer front a les problemàtiques existents actualment dins del món educatiu, entre ells, el tema principal que ens ocupa: l'absentisme i el fracàs escolar. Tot això ens porta a voler analitzar i reflexionar sobre tots aquests processos preestablerts des d'una vessant crítica, centrant-se en tot l'exposat en la introducció.

Per fer-ho es fa imprescindible formular-nos les diferents preguntes que guiarà la investigació, centrades en el plantejament del problema realitzat. Aquestes, amb la posterior formulació d'una hipòtesi d'investigació, permetrà no només orientar i focalitzar el treball realitzat, sinó que seran les que guiaran tant la delimitació del marc teòric com la concreció de l'objectiu general i específic de la investigació.

Seguint la necessitat d'introduir una mirada holística dins de la intervenció psicopedagògica, hem d'entendre l'alumnat, també l'absentista, com un ésser que desenvolupa i forma la seva personalitat a través de la interacció dinàmica entre el desenvolupament biològic, emocional i social (Casado, 2020). És en aquest punt on ens podem preguntar la importància que adquireix una intervenció psicopedagògica des de la vessant de l'orientació educativa per tal de modificar conductes i aspectes de l'entorn que envolten l'alumnat absentista,

potenciant, a través d'aquestes estratègies, un seguit de comportaments i conductes específiques que promoguin el seu èxit escolar.

De tot això, sorgeixen diferents preguntes d'investigació que ens porten a concloure la hipòtesi d'aquesta investigació:

- Quines estratègies, eines i recursos psicopedagògics faciliten un abordatge òptim de l'èxit escolar en alumnat absentista dins el marc de l'orientació educativa?
- Quins són els factors claus que faciliten als professionals de l'orientació educativa l'acompanyament a l'alumnat absentista davant el seu propi èxit escolar
- Quines són, des de la percepció dels experts i professionals de l'orientació educativa, les tècniques i eines bàsiques d'intervenció, per acompanyar amb èxit l'alumnat absentista.

Així, sorgeix la següent hipòtesi:

L'abordatge de l'absentisme escolar des de la perspectiva de l'ús d'eines i estratègies psicopedagògiques concretes, amb l'acompanyament constant de la figura dels i les professionals de l'orientació educativa facilita l'èxit escolar d'aquest alumnat.

Tenint en compte les preguntes i hipòtesi plantejada, en podem extreure el següent objectiu general:

- Explorar l'eficàcia i efectivitat de les diferents estratègies, eines i recursos que ens ofereix la psicopedagogia dins el marc de l'orientació educativa per tal de promoure l'èxit escolar en alumnat absentista

D'aquí, s'extreuen els objectius específics següents:

- Identificar i descriure les diferents estratègies, eines i recursos que s'utilitzen actualment dins la pràctica de l'orientació educativa per fer front l'absentisme.
- Analitzar l'eficàcia d'aquestes estratègies, eines i recursos a partir de la percepció dels professionals de l'orientació educativa
- Explorar els reptes i barreres en la implementació de les diferents estratègies, eines i recursos per part dels professionals de l'orientació educativa.
- Identificar les bones pràctiques professionals davant el procés d'intervenció en l'abordatge de l'absentisme i el fracàs escolar.

6. MARC METODOLÒGIC

Arribats a aquest punt, es presenta a continuació quin serà l'enfocament metodològic que guiarà la investigació, així com també planificació del treball de camp, definint el context d'investigació, la mostra i participats de l'estudi. Alhora, es realitza una descripció dels diferents instruments emprats en la recollida de dades i la posterior estratègia d'anàlisi d'aquestes.

6.1. Enfocament metodològic

Rodríguez-Gómez (2018) indica que per tal de dur a terme el procés d'investigació cal que l'elecció de la metodologia d'investigació sigui coherent amb els objectius plantejats. Així, s'usarà una metodologia mixta, a través de la qual podrem explorar amb profunditat tant les experiències dels participats com també recopilar dades quantitatives per tal d'explorar l'eficàcia i efectivitat de les diferents estratègies, eines i recursos que ens ofereix la psicopedagogia dins el marc de l'orientació educativa davant l'abordatge de l'absentisme escolar. Aquesta ens permetrà, per una banda, conèixer les diferents experiències de professionals de l'orientació educativa front l'abordatge de l'absentisme a través d'entrevistes individuals i, per altra banda, la realització d'un qüestionari ens permetrà recollir informació qualitativa per tal de poder comprendre millor la situació actual des de la perspectiva de les professionals de l'orientació educativa.

L'ús d'una metodologia mixta, recuperant a Rodríguez-Gómez (2018), ens permetrà, entre altres, poder neutralitzar o eliminar biaixos que sorgeixen a l'utilitzar una única metodologia, ja que els resultats obtinguts ens permetran analitzar les dades a partir de diferents nivells. Tenint en compte el nostre objectiu, s'emprarà un procediment concurrent, administrant de manera simultània tant metodologies quantitatives com qualitatives per tal de poder comprendre millor el nostre objecte d'estudi (Creswell, 2018, citat a Rodríguez-Gómez, 2018).

Així, dins una metodologia qualitativa, es durà a terme una investigació fenomenològica, la qual, tal com indica Rodríguez-Gómez (2018) és molt utilitzada en la investigació educativa. Aquesta, seguint al mateix autor, ens ajuda a comprendre, des de la perspectiva i des de les experiències personals, determinats fenòmens educatius (Rodríguez-Gómez, 2018; p.38). Per fer-ho, es realitzarà una entrevista a tres professionals de l'orientació educativa, les quals permetran anar més enllà de les dades quantitatives, oferint-nos un espai per tal de poder comprendre, tant intel·lectualment com emocionalment, les experiències, percepcions i sentiments de les persones implicades en el món educatiu, i en el cas que ens ocupa, en l'abordatge de l'absentisme escolar. Així, l'ús d'una tècnica com l'entrevista semiestructurada ajudarà a indagar sobre aquest fenomen educatiu a partir de les veus de les seves protagonistes.

Alhora, dins una metodologia quantitativa, se seguirà una investigació *ex-post-facto*, la qual permetrà dur a terme un estudi descriptiu, sense tenir control de les variables dependents i independents, per tal de poder "descriure la realitat, analitzar relacions, categoritzar, simplificar i organitzar les variables del present estudi" (Rodríguez-Gómez, 2018; p. 26). Així a través d'un qüestionari obert a

totes les orientadores educatives de centres de secundària, es pretén recollir informació estructurada d'un variat nombre de subjectes per tal d'obtenir dades concretes i contrastables, així com opinions o creences sobre l'objecte d'estudi.

L'ús d'una metodologia mixta, a partir de les dues investigacions descrites anteriorment permetrà dur terme una comprensió més profunda sobre l'eficàcia i efectivitat de les diferents estratègies, eines i recursos davant l'abordatge de l'absentisme escolar per part de la figura de l'orientadora educativa. D'aquesta manera, emprar la investigació ex-post-facto, dins la metodologia quantitativa, ens permetrà mesurar, sota la perspectiva de les professionals de l'orientació educativa i a partir de dades estructurades i sistemàtiques, l'objectiu d'explorar l'eficàcia i efectivitat diferents estratègies, eines i recursos, ajudant a confirmar o refutar la hipòtesi d'estudi.

La investigació fenomenològica, dins la metodologia qualitativa permetrà explorar i comprendre en profunditat les diferents experiències i factors que influeixen en l'abordatge de l'absentisme escolar, i per tant, en comprendre l'eficàcia i efectivitat de les diferents estratègies, eines i recursos a partir de les situacions i vivències de les professionals entrevistades, fet que ajudarà a confirmar o correlacionar tant la hipòtesi d'investigació, com els diferents objectius plantejats.

6.2. Planificació del treball de camp

6.2.1. Context de la investigació

Tenint en compte l'enfocament metodològic descrit en l'apartat anterior el context en què es duu a terme la investigació està emmarcat dins els centres educatius de l'etapa de secundària, per tant, dins l'àmbit de l'educació formal. Més concretament, el context està centrat en el marc de la pràctica dels professionals de l'orientació educativa, i en l'ús d'estratègies, eines i recursos per abordar l'absentisme escolar.

Així, les entrevistes es realitzaran a tres orientadores de tres centres diferents distribuïts a la comarca del Garraf, per tal de poder tenir una mostra heterogènia. L'elecció de les tres professionals s'ha dut a terme a partir de la proximitat i coneixença de les tres entrevistades.

Els qüestionaris s'emmarcaran dins la pràctica dels professionals de l'orientació educativa de centres de secundària, sent aquest un qüestionari obert sense delimitar un context concret.

6.2.2. Mostra i participants

Els destinataris del present estudi són els diferents professionals de l'orientació educativa en actiu, dins de centres d'educació secundària, els quals s'administrà els instruments dissenyats específicament per aquesta recerca.

Amb tot, les participants en la recerca metodològica qualitativa són dues coordinadores del Departament d'orientació de diferents Instituts del Garraf:

1. Coordinadora de l'Institut Manuel de Cabanyes, situat a la població de Vilanova i la Geltrú.
2. Coordinadora de l'Institut Alexandre Galí, situat a la població de Sant Pere de Ribes.

Els dos centres són de titularitat pública.

Dins la metodologia quantitativa, la mostra i participants del qüestionari està subjecte a la participació d'aquest, és a dir, es podrà analitzar un cop administrat i analitzat, ja que aquest és de caràcter obert a totes les professionals de l'orientació educativa, per tant, pretén arribar al màxim de professionals possible.

6.2.3. Estratègia de recollida de dades

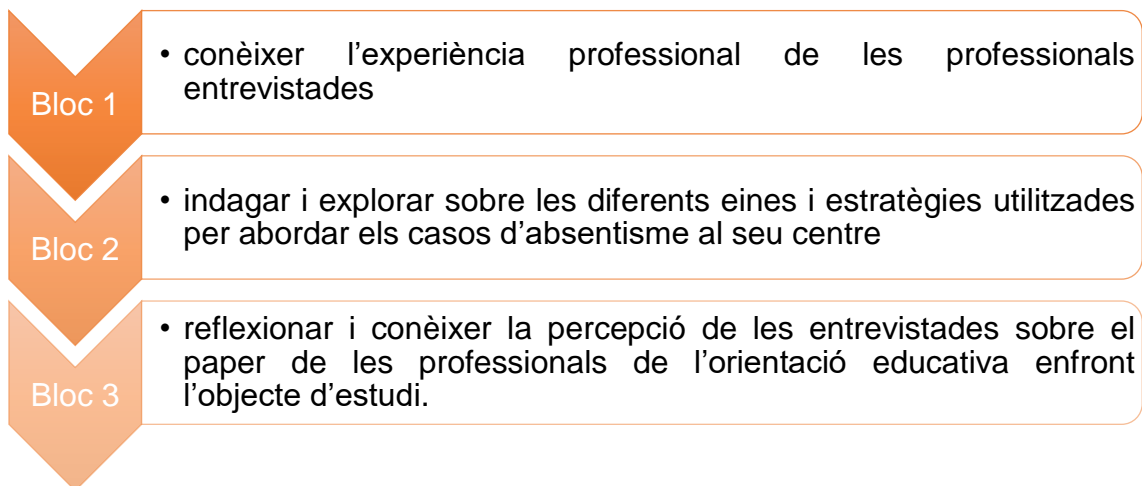
Com s'ha comentat anteriorment les estratègies de recollida de dades que s'implementarà per tal de dur a terme la posterior anàlisi de resultats seran l'entrevista semiestructurada i el qüestionari. Ambdues pretenen poder donar resposta els diferents objectius marcats en la investigació.

Així, es farà ús de l'entrevista semiestructurada per tal de poder obtenir informació rellevant sobre els pensaments, creences i percepcions de les diferents coordinadores del departament d'orientació educativa dirigida a l'abordatge que es fa als seus centres de l'absentisme escolar per tal de promoure l'èxit educatiu d'aquest alumnat. Aquest fet ens permetrà conèixer la situació actual dins dels seus centres, sent aquesta una petita mostra representativa de l'objecte d'estudi.

De manera paral·lela, es farà ús d'un qüestionari, elaborat a partir de l'anàlisi, dins el marc teòric realitzat, de les diferents estratègies, eines i recursos que ofereix l'escola inclusiva per fer front a l'absentisme escolar. Dins el marc de la investigació, s'ha cregut convenient poder incloure el màxim de professionals possibles, obrint la mostra a tots els professionals de l'orientació educativa. Per fer-ho, s'ha utilitzat l'eina de formulari de Google, per tal de poder enviar aquest, tant a través de mails, dispositius mòbils i xarxes socials al màxim de professionals possible.

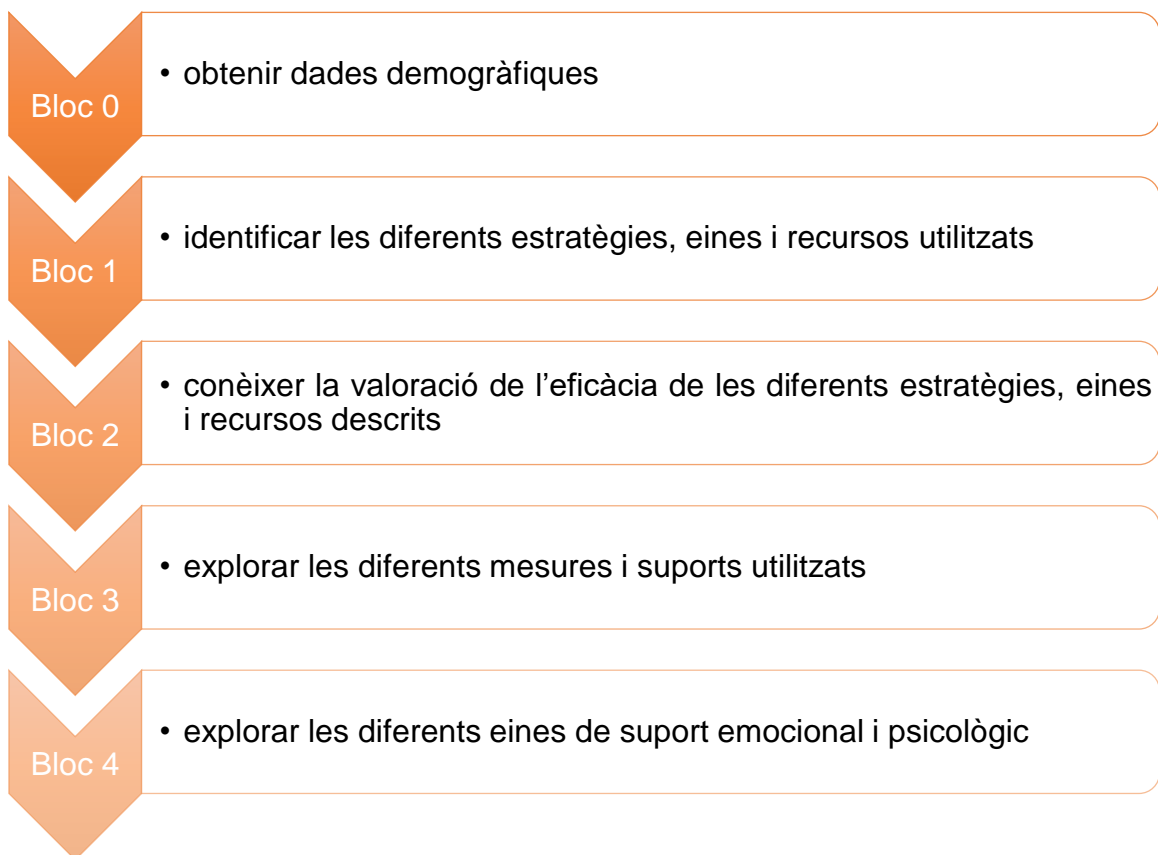
6.2.4. Instruments de recollida de dades

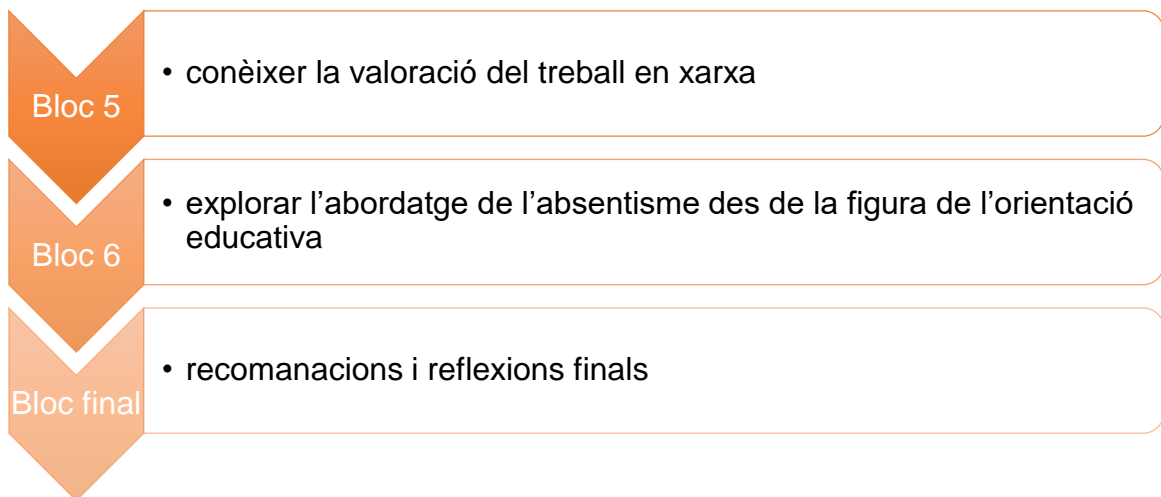
L'entrevista estarà formada per un seguit de preguntes dirigides a la hipòtesi i objectius plantejats, les quals es podran modificar en el transcurs de l'entrevista, a partir de les respostes obtingudes, per tal d'adaptar el màxim al seu contingut a la recerca proposada, formulant, per tant, preguntes de caràcter obert. Aquestes, hauran d'anar encarades a poder aconseguir el màxim d'informació possible. Per aquest motiu l'entrevista s'estructura en tres parts o blocs delimitats:

El guió d'aquesta s'adjunta en l'annex X. Alhora, seguint els principis ètics i de protecció de dades, s'adjunta a l'annex X el document marc de declaració del consentiment informat.

El qüestionari, seguint els diferents objectius específics plantejats, ens ha de permetre introduir tant preguntes de caràcter tancat, a través de la valoració amb diferents possibilitats, seguint l'escala Likert, com preguntes subjectives de caràcter obert, on l'informant té total llibertat per respondre. Alhora aquest es distribueix a través dels següents apartats:

6.2.5. Estratègies d'anàlisi de dades

A partir de la validació dels dos instruments de recollida d'informació per part de l'expert, es procedeix a l'administració d'aquests.

Així, es procedirà a l'anàlisi de dades obtingudes un cop finalitzat el temps per la recollida d'informació, sobretot tenint en compte l'administració del qüestionari. La interpretació i anàlisi de dades es durà a terme de manera simultània per ambdós instruments, sempre seguint aquesta anàlisi a partir dels diferents objectius plantejats. Així, seguint el qüestionari administrat, es durà a terme el càlcul de mitjanes i desviacions típiques per tal d'analitzar aquelles preguntes de caràcter tancant, dins les variables quantitatives. Per altra banda, pels resultats descriptius i de preguntes obertes, es farà ús del càlcul de freqüències davant les diferents variables obtingudes, agrupant les respostes donades en diferents categories.

Alhora, es realitzarà un buidatge de les dues entrevistes realitzades per tal de conèixer la percepció i opinió de les diferents orientadores educatives a partir dels diferents objectius marcats, buscant, per tant, punts en comú entre les diferents respostes i els objectius específics plantejats. L'entrevista semiestructurada presentada permet adequar les preguntes a partir de les respostes obtingudes, podent canviar aquestes per tal d'obtenir informació rellevant pels objectius de la investigació plantejada.

Així, el buidatge i anàlisi d'aquestes entrevistes anirà dirigit a poder aprofundir en la recerca proposada. Per fer-ho, es procedirà a fer el registre de so de l'entrevista realitzada, per tal de poder fer, posteriorment, la seva transcripció. Fet que ajudarà en la seva posterior anàlisi. Per fer-ho, es farà ús d'un programa online que ens ajudarà a passar l'àudio obtingut a text.

Un cop realitzat aquest pas i obtingut el text escrit de les dues entrevistes, seguint a Fàbregues i Sanjuán (2022) caldrà realitzar, abans de l'anàlisi pròpiament dit diferents passos previs, més enllà de la contextualització ja realitzada anteriorment. Posteriorment, es passarà a ordenar el material, a partir d'un registre temàtic. És a dir, s'ordenarà la informació obtinguda a partir de diferents temes i subtemes relacionats amb els objectius d'anàlisi i a partir dels tres blocs

delimitats en el disseny de l'entrevista. Aquest procés permetrà dur a terme la construcció de diferents categories que ens donaran informació sobre la realitat que s'està investigant (Fàbregues i Sanjuán, 2022). Seguint als dos autors, aquestes categories es construiran de manera bidireccional, tant a partir de la lectura analítica de les dades, com al revés. D'aquesta manera, la categorització de dades es farà a partir dels diferents objectius plantejats, tenint en compte que aquestes es distribuïran a partir de: (1) la identificació i descripció de les diferents estratègies, eines i recursos; (2) l'anàlisi de la seva eficàcia i eficiència; (3) l'exploració dels diferents reptes i barreres i (4) la identificació de bones pràctiques.

A partir d'aquesta categorització es procedirà al procés de codificació, on s'agruparan les dades obtingudes, és a dir, les diferents respostes donades, a partir de les diferents categories establertes, redefinint i reajustant aquestes en cas que sigui necessari.

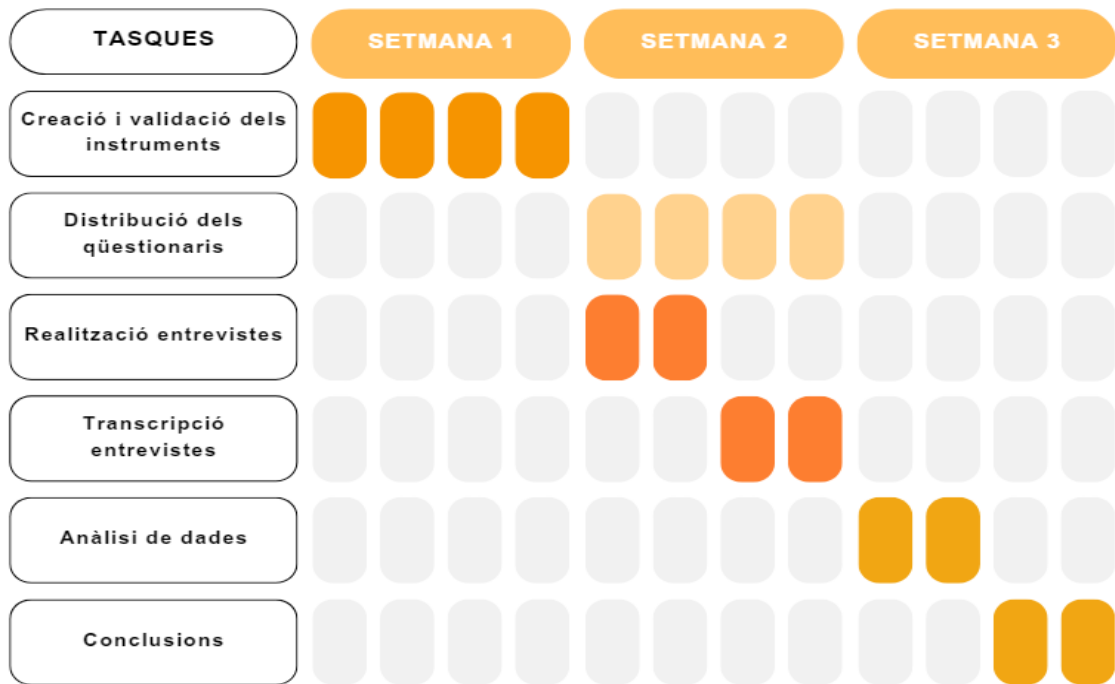
Citant de nou a Fàbregues i Sanjuán (2020), serà imprescindible, un cop realitzat aquest pas, reflexionar sobre les dades i categories obtingudes, i en com aquestes permeten donar resposta o no als objectius de la investigació.

Finalment, cal assenyalar que l'anàlisi d'aquestes es farà a partir dels diferents objectius específics proposats i a partir de cada un dels instruments i metodologies utilitzades. Això ens permetrà analitzar les dades obtingudes a partir de cada una dels objectius específics proposats, alhora que ens facilitarà també la categorització d'aquestes.

6.2.6. Temporalització

Tenint en compte les diferents parts del treball de camp explicat anteriorment, s'adjunta a continuació el cronograma de les diferents accions que es realitzaran al llarg de la fase del marc metodològic, el qual inclou les fases de recollida i anàlisi de dades. Per tant, un cop dut a terme la definició del problema i dels diferents objectius i de la hipòtesi d'investigació, així com la conceptualització del marc normatiu i teòric, es fa imprescindible dur a terme una bona planificació del treball de camp. Aquest, es dividirà en 5 fases ben delimitades que es distribuïran a partir de tres setmanes, fet que permetrà distribuir les tasques a fer de manera equilibrada.

Es començarà per la creació i validació tant de l'entrevista com del qüestionari. Passant a la distribució dels qüestionaris a través de xarxes socials i mails i en la realització de les dues entrevistes i la transcripció d'aquesta. Dur terme aquestes tres tasques de manera paral·lela ens permetrà, dins l'estratègia d'anàlisi, recopilar les dades de forma simultània i tenint tota la informació necessària a l'hora de realitzar l'apartat de conclusions i discussió de forma efectiva.

Il·lustració 1. Cronograma. Nota: Elaboració pròpia

7. ANÀLISI DE RESULTATS

A continuació es procedeix a analitzar la recollida de dades, el seu tractament i la seva anàlisi exhaustiva, deixant constància de les dades obtingudes i analitzades.

7.1. Aplicació i resultats

Un cop realitzades de manera presencial les dues entrevistes amb les coordinadores dels departaments d'orientació de llurs centres i la seva posterior transcripció (annex x), així com de la distribució del qüestionari a través de les TIC adreçat a orientadors i orientadores de centres de secundària es procedeix a l'anàlisi de les dades obtingudes.

Abans, però, s'ha d'assenyalar, la bona predisposició de les dues orientadores a l'hora de realitzar l'entrevista les quals on ofert el seu temps per tal de poder donar resposta a les diferents preguntes plantejades de forma oberta i curosa. Alhora, però, també deixar constància de les dificultats per tal d'administrar el qüestionari, obtenint una mostra més petita de la que s'esperava, malgrat fer-ne difusió a través de diferents plataformes de manera recurrent. Tot i això s'ha obtingut una mostra de 15 respostes les quals s'analitzen a continuació de forma rigorosa.

7.2. Estratègia d'anàlisi de dades i interpretació de resultats

Al llarg d'aquesta segona setmana s'ha pogut recollir, tant a través de les entrevistes com dels qüestionaris dades interessants que permetran desenvolupar les posteriors conclusions i discussions sobre la present investigació. Seguint a Valero (2018) aquesta anàlisi s'ha de fer a partir de l'exploració dels valors que adquireixen les variables obtingudes, les quals oferiran l'oportunitat de resoldre les preguntes d'investigació a partir de la relació amb els objectius específics plantejats.

L'estratègia seguirà l'estructura plantejada en el punt anterior, seguint l'anàlisi a partir de les bases de la metodologia mixta, on els valors obtinguts es distribuïran i s'exposaran a partir dels 4 objectius específics plantejats (a partir d'ara OE), fet que ens facilitarà les posteriors conclusions.

7.2.1. Anàlisi de qüestionari i entrevistes amb relació als objectius

A continuació s'exposen els resultats de les dades tant del qüestionari com de les dues entrevistes en relació als diferents OE plantejats. Així, en cada un s'exposaran les dades obtingudes a partir dels diferents ítems dels quals consten als instruments.

- **Qüestionari: dades demogràfiques**

La primera taula resumeix les dades demogràfiques dels 15 participants en l'estudi, obtingudes a partir del primer bloc presentat. La distribució d'aquesta es fa a partir de la seva edat, gènere i experiència professional.

Taula 1
Distribució demogràfica dels participants

	CATEGORIA	FREQÜÈNCIA	PERCENTATGE
Edat	Entre 25 i 30 anys	3	20%
	Entre 31 i 35 anys	3	20%
	Entre 36 i 40 anys	2	13,30%
	Entre 41 i 45 anys	4	26,70%
	Entre 46 i 50 anys	3	20%
	TOTAL	15	100%
Gènere	Femení	12	80%
	Masculí	3	20%
	No binari	0	0%
	Prefereixo no contestar	0	0%
	TOTAL	15	100%
Experiència professional	Entre 0 i 3 anys	7	46,70%
	Entre 4 i 8 anys	2	13,3%
	Entre 8 i 12 anys	3	20%
	Més de 12 anys	3	20%
	TOTAL	15	100%

Nota: Elaboració pròpia. N=15

El qüestionari ha estat contestat per un total de 15 orientadores i orientadors de centres de secundària. Observem una distribució força equitativa de l'edat dels i les participants. Alhora, tenint en compte, el gènere veiem que la distribució és del 80% de gènere femení i un 20% de gènere masculí. Finalment, podem veure com un 46,70% de les persones participants tenen menys de tres anys d'experiència.

- **Entrevistes: dades personals**

La següent taula resumeix les dades de les dues professionals entrevistades.

Taula 2
Dades personals professionals entrevistades

Centre	Institut Alexandre Galí	Institut Manuel de Cabanyes
Identificador	Orientadora 1	Orientadora 2
Experiència professional	3 anys	6 anys

Nota: Elaboració pròpia

Tenint en compte l'objectiu general d'explorar l'eficàcia i efectivitat de les diferents estratègies, eines i recursos, dins del marc de l'escola inclusiva a través de la figura de l'orientació educativa per tal de promoure l'èxit escolar de

l'alumnat absentista, s'exposa a continuació els resultats obtinguts de manera objectiva a partir dels diferents OE sorgits d'aquest en relació amb el qüestionari i a les entrevistes realitzades.

Taula 3

Objectiu específic 1

OE1. Identificar i descriure les diferents estratègies, eines i recursos que s'utilitzen actualment dins la pràctica de l'orientació educativa per fer front a l'absentisme	
Instrument	Ítems
Qüestionari	Preguntes 4, 5, 11, 12
Entrevistes	Preguntes 3 i 7

Nota: Elaboració pròpia.

▪ **Qüestionari:**

Dades obtingudes a les diferents preguntes, referent a les eines o recursos que s'utilitzen en els centres per l'abordatge de l'absentista. Aquest es divideix a partir de 3 categories, amb les seves corresponents subcategories:

Taula 4

Respostes obtingudes als ítems de l'OE1

CATEGORIA	SUBCATEGORIA	N	%
Identificació alumnat absentista	Seguiment assistència per part de tutoria	11	73,33%
	Obertura del protocol d'absentisme	5	33,33%
	Comunicació amb la família	4	26,67%
	Acció tutorial	4	26,67%
	Suport del professional de l'orientació educativa del centre	2	13,33%
	Realització d'un pla individualitzat	2	13,33%
	Suports i mesures universals	1	6,67%
Intervenció amb alumnat absentista	Seguiment i treball amb la família	12	80%
	Tutories individualitzades	10	66,67%
	Plans de suport individualitzats	8	53,33%
	Atenció per part dels professionals de l'orientació educativa	8	53,33%
	Pla d'acollida	5	33,33%
	Treball en xarxa (UAO, SS.SS., EAP, CSMIJ, etc.)	4	26,67%
	Projectes de diversificació curricular	2	13,33%
Suport emocional	Atenció individualitzada amb l'orientador/a	14	93,33%
	Derivació a CSMIJ o programes externs al centre	9	60%
	Programa UAO	8	53,33%
	Optativa o tallers d'Educació Emocional	4	26,67%
	Atenció per part de la TIS	2	13,33%

Nota: Elaboració pròpia N=15

Tenint en compte les eines i estratègies utilitzades per tal de dur a terme la identificació de l'alumnat absentista, el 73,33% assenyalen que el seguiment de l'assistència per part de tutoria és de les estratègies més utilitzades, seguides de l'obertura del protocol d'absentisme (33,33%), la comunicació amb la família i l'acció tutorial (26,67%).

Pel que fa al procés d'intervenció, el 80% dels enquestats assenyalen el seguiment i treball amb la família com el recurs més utilitzat, seguit de les tutories individualitzades (66,67%), així com la realització de plans de suport individualitzats i l'atenció per part dels professionals de l'orientació educativa (53,33%).

Per acabar, cal assenyalar que davant els recursos de suport emocional, l'atenció individualitzada (93,33%) és l'eina més anomenada pels professionals enquestats, juntament amb la derivació al CSMIJ o programes externs (60%) o el programa de la UAO (53,33%).

▪ Entrevistes

Es presenten les dades obtingudes de les diferents preguntes en les entrevistes realitzades. Abans, assenyalar que aquestes s'han agrupat a partir de les següents categories temàtiques:

Taula 5

Categories temàtiques OE1

Categoria	Definició
Factors i causes	Factors i causes que contribueixen a l'absentisme escolar en l'alumnat
Identificació	Eines i recursos que utilitzen al centre per tal d'identificar l'alumnat absentista
Intervenció	Eines i recursos que utilitzen al centre per tal d'intervenir davant l'alumnat absentista per tal de promoure el seu èxit escolar

Nota: Elaboració pròpia

A continuació s'exposen les dades obtingudes, a partir dels fragments de text extrets de la transcripció de les dues entrevistes realitzades.

Taula 6

Presentació dades entrevista

Categoria	Orientadora 1	Orientadora 2
Factors i causes	Personals, familiars, d'aprenentatge... Aquests serien els factors amb més incidència. També a nivell grupal... Són factors personals i familiars que dificulten, a vegades, un bon ritme d'assistència, dificultats d'aprenentatge que	Hi ha molts factors. El sistema educatiu potser, el tema emocional, la desmotivació, i el sistema educatiu de vegades, tal com està muntat, potser no ajuda gaire. Ara sí que s'estan fent més PdC per tot aquell alumnat que no encaixa en el model que es

	<p>fan que per aquests alumnes venir a l'Institut sigui un moment feixuc, sigui un moment amb moltes complicacions, que fa que s'hi sentin malament i, a nivell personal, fa que es condicioni més el fet de no venir.</p>	<p>proposa, però no n'hi ha prou, jo crec que s'hauria de diversificar una mica més. És a dir, a nivell, sobretot, entenc que la desmotivació en els aprenentatges, és a dir, les dificultats que tenen aquests alumnes segurament en aprendre.</p>
Identificació	<p>D'una manera molt coordinada amb tutoria. Treballem amb l'aplicatiu iEduca, que ens ajuda molt a mantenir un bon control de l'absentisme, i anem coordinant.</p> <p>Aleshores ens reunim amb els tutors una vegada a la setmana i sí que es van comptabilitzant aquestes absències. Aleshores el que es fa és contactar d'una manera més periòdica amb la família per saber què és el que està passant.</p> <p>I també amb aquest contacte amb la família t'adones fins a quin punt són conscients i fins a quin punt no. I aquests estudis també ens permeten a nosaltres començar a plantejar l'escenari.</p>	<p>A partir que és passa llista, es va fer una revisió de les faltes per part de tutoria, després es porta a coordinació. Llavors, un cop es detecten un cert nombre de faltes, s'envia una carta a la família, s'avisava... El protocol hi ha dos o tres passos que serveixen per notificar a la família les absències i avisos abans d'obrir el protocol. A banda d'això, que és el més institucional, la tutora truca, pregunta què està passant, i també posa en coneixement a l'orientadora, per tal d'identificar els motius per els quals està faltant molt</p>
Intervenció	<p>Sobretot la prevenció. Centrant-nos molt en l'acompanyament individualitzat i l'aprenentatge, és a dir, si cal fer un pla de treball amb aquest alumne, marcar uns objectius molt clars de què és el que s'espera d'ell; que l'institut es converteixi en un entorn segur per ell, tot i que hi ha alguns moments en què no ha estat segur, o no ha estat còmode, o no ha estat beneficiós per ell, sí que intentar trobar les eines perquè ell vegi un pla de treball sòlid i que ell tingui clar que quan ell ve aquí, què s'espera d'ell, què és el que ell pot oferir i fins on ell pot arribar.</p>	<p>La constància d'estar a sobre. Estar a sobre i oferir a la família el que necessita, al nano també. Jo crec que sobretot això, aquesta mirada més acompanyant, no tant de jutjar, de dir estàs faltant, estàs faltant, sinó fer un vincle i construir a partir d'aquí. Jo crec que per a mi és el bàsic.</p> <p>Ajustar-nos el màxim possible allò que necessita aquell alumne. Amb un pla individualitzat, per exemple,</p>

Nota: Elaboració pròpia

Dins la primera categoria plantejada (factors i causes de l'absentisme), extrèiem que ambdues orientadores plantegen múltiples factors i causes d'absentisme escolar, entre ells: personals, familiars i d'aprenentatge, així com el sistema educatiu, situant-se sobretot en la desmotivació pels aprenentatges.

Continuant amb la categoria d'identificació, les dues orientadores assenyalen que la principal estratègia utilitzada és el control de l'assistència per part de tutoria, i també, un cop feta la primera detecció, comunicar la situació a la família per tal d'identificar els motius d'aquest absentisme.

Finalment, davant el procés d'intervenció, veiem com la primera orientadora assenjala el procés de prevenció com a bàsic, juntament amb la realització d'un acompanyament individualitzat i la realització d'un pla de treball específic per ell. La segona orientadora entrevista assenjala la necessitat de dur a terme un treball constant amb la família i amb l'alumne i la realització d'un pla individualitzat.

Taula 7

Objectiu específic 2

OE2. Analitzar l'eficàcia d'aquestes estratègies, eines i recursos a partir de la percepció dels professionals de l'orientació educativa	
Instrument	Ítems
Qüestionari	Preguntes 6 i 7
Entrevistes	Preguntes 5 i 6

Nota: Elaboració pròpia.

▪ Qüestionari:

A continuació es descriuen les dades obtingues a partir de les dues preguntes presentades. La pregunta 6 s'analitza a partir de l'escala Likert, mentre que per la pregunta 7 s'utilitza la distribució per subcategories.

Taula 8

Respostes obtingudes als ítems de l'OE2

CATEGORIA	SUBCATEGORIA	N	%
Eficàcia estratègies, eines i recursos utilitzades dins del marc de l'escola inclusiva	Totalment en desacord	0	0
	En desacord	2	13,3%
	D'acord	6	40%
	Bastant d'acord	6	40%
	Totalment d'acord	1	6,7%
Estratègies, eines i recursos més eficaces	Acompanyament sistemàtic tant individual com familiar	13	86,67%
	Plans de suport individual	5	33,33%
	Treball emocional	4	26,67%
	Mesures preventives	2	13,33%
	Pla d'acollida	2	13,33%

Nota: Elaboració pròpia. N=15

En la categoria referent a l'eficàcia percebuda de les estratègies enumerades en l'objectiu anterior, el 80% de les persones que han realitzat el qüestionari estan d'acord (40%) o bastant d'acord (40%) en l'eficàcia del seu ús davant l'abordatge de l'absentisme escolar. Una de les persones (6,7%) creu que aquestes són totalment eficaces, mentre que dues (13,3%) mostren el seu desacord davant la seva eficàcia.

Davant la pregunta sobre quines creuen que són les eines més eficaces, el 86,67% assenyalava l'acompanyament sistemàtic tant individual com familiar, seguit de la realització de plans de suport individual (33,33%) i el treball emocional (26,67%).

▪ Entrevistes

S'agrupen les dades obtingudes a les dues entrevistes realitzades referents a l'OE2 a partir de la següent categoria temàtica:

Taula 9

Categoria temàtica OE2

Categoria	Definició
Estratègies, eines i recursos més eficaces	Sota la perspectiva de les dues orientadores, enumerar les eines i estratègies més eficaces davant l'abordatge de l'absentisme escolar

Nota: Elaboració pròpia

A continuació es presenten les dades obtingudes, a partir dels fragments de text extrets de la transcripció de les dues entrevistes realitzades.

Taula 10

Presentació dades entrevista

Categoria	Orientadora 1	Orientadora 2
Estratègies, eines i recursos més eficaces	<p>Sobretot, és prevenció, i quan això ja està succeint, fer un pla de treball consensuat amb tot l'equip docent.</p> <p>Hem vist molta millora quan hem treballat de manera cooperativa i coordinada tant amb la UAO com amb Serveis Socials, quan s'activa el protocol.</p> <p>Treballar juntament amb la família, perquè realment és una problemàtica sistèmica, no és només de l'alumne</p>	<p>La constància d'estar a sobre. Estar a sobre i oferir a la família el que necessita, al nano també. Jo crec que sobretot això, aquesta mirada més acompanyant, no tant de jutjar, de dir estàs faltant, estàs faltant, sinó fer un vincle i construir a partir d'aquí.</p> <p>Projectes de diversificació curricular com el projecte FAR.</p>

Nota: Elaboració pròpia

La primera orientadora assenyala el treball cooperatiu i coordinat amb serveis externs al centre, així com el treball conjunt amb la família de manera sistèmica com les eines i estratègies més eficaces. La segona orientadora refereix a la constància i el treball d'acompanyament constant, així com els projectes de diversificació curricular com els més efectius.

Taula 11

Objectiu específic 3

OE3. Explorar els reptes i barreres en la implementació de les diferents estratègies, eines i recursos per part dels professionals de l'orientació educativa	
Instrument	Ítems
Qüestionari	Preguntes 15, 20 i 21
Entrevistes	Pregunta 8

Nota: Elaboració pròpia.

A continuació es presenten les dades obtingues a partir de les tres preguntes presentades. La pregunta 20 s'analitza a partir de l'escala Likert, mentre que per les altres dues s'utilitza la distribució per subcategories.

Taula 12
Respostes obtingudes als ítems de l'OE3

CATEGORIA	SUBCATEGORIA	N	%
Reptes i barreres davant el treball el treball en xarxa	Falta de recursos	8	53,3%
	Dificultats per trobar espais de coordinació	6	40%
	Manca prestigi professionals de l'orientació educativa	2	13,33%
	Burocràcia	2	13,33%
	Conflictes entre professionals	1	6,7%
Disponibilitat dels recursos i espais necessaris	Totalment en desacord	0	0%
	En desacord	4	26,7%
	D'acord	10	66,7%
	Molt d'acord	1	6,7%
	Totalment d'acord	0	0%
Mancances, dificultats i entrebancs en la pràctica professional	Manca de temps	12	80%
	Mirada per part de l'equip docent cap a l'alumnat absentista	4	26,7%
	Falta de compromís per part de la família	4	26,7%
	Manca de recursos	3	20%

Nota: Elaboració pròpia N=15

En la categoria sobre els diferents reptes i barreres, els professionals de l'orientació educativa assenyalen la falta de recursos (53,3%) i les dificultats per trobar espais de coordinació (40%) com els més habituals.

Ahora, el 66,7% de les professionals estan d'acord en el fet que tenen el seu abast els recursos necessaris per aplicar les diferents estratègies i eines per tal d'abordar l'absentisme escola, mentre que el 26,7% està en desacord.

Per acabar, cal assenyalar que el 80% de les respostes indiquen la manca de temps com a principal mancança o dificultat per fer-ne front. Altres factors assenyalats són la mirada per part de l'equip docent cap a l'alumnat absentista (26,7%), la falta de compromís per part de la família (26,7%) i la manca de recursos (20%).

▪ Entrevistes

S'agrupen les dades obtingudes a les dues entrevistes realitzades referents a l'OE3 a partir de la següent categoria temàtica:

Taula 13
Categoria temàtica OE3

Categoria	Definició
Barreres i dificultats pràctica professional	Sota la perspectiva de les dues orientadores, enumerar les diferents barreres i dificultats que es troben davant l'abordatge de l'absentisme escolar.

Nota: Elaboració pròpia

A continuació es presenten les dades obtingudes, a partir dels fragments de text extrets de la transcripció de les dues entrevistes realitzades.

Taula 14

Presentació dades entrevista

Categoria	Orientadora 1	Orientadora 2
Barreres i dificultats pràctica professional	<p>La falta de recursos, la falta de temps, la falta de mitjans que tenim per abordar-ho, i que el temps passa molt ràpid i hi ha molts factors que s'escapen. I malauradament això passa. Quan ja es passa un absentisme més cronificat és molt més difícil.</p> <p>I el tema és que, vull dir, evidentment hi ha casos d'èxit, però és una problemàtica molt difícil d'abordar i que els fruits són complicats que es vagin veient. Aleshores s'ha de ser molt constant i s'ha de treballar d'una manera molt continuada. I és això que et dic, amb la família, amb l'alumne, amb l'equip docent, és una miqueta que tots anem a la una</p>	<p>Això és molt subjectiu, però jo crec que la resposta de la família. Si és una família que respon bé, es pot reconduir molt ràpidament. Molt ràpidament. Si no, costa molt. Perquè hi ha un reforç a casa d'aquest absentisme i treballar costa, perquè si no li donen importància el fet de venir a l'institut la pròpia família, des d'aquí costa més</p> <p>Sobretot manca de temps. Portem molts nanos. I en aquests tipus de casos necessites molta constància, moltes hores, moltes trucades, moltes atencions individualitzades, desenvolupar un pla d'actuació individualitzat...</p>

Nota: Elaboració pròpia

Ambdues orientadores assenyalen la manca de temps o de recursos com les principals barreres i dificultats que es troben en la seva pràctica professional per fer front a l'absentisme escolar. Les dues també exposen la necessitat de dur a terme un treball constant i continuat, el qual no sempre es pot dur a terme. Finalment, la segona orientadora també indica la manca de resposta per part de les famílies com a una barrera important.

Taula 15

Objectiu específic 4

OE4. Identificar les bones pràctiques professionals davant el procés d'intervenció en l'abordatge de l'absentisme i el fracàs escolar	
Instrument	Ítems
Qüestionari	Preguntes 8, 9, 10, 13, 18, 19 i 22
Entrevistes	Preguntes 7 i 9

Nota: Elaboració pròpia.

▪ **Qüestionari:**

Dades obtingudes a les diferents preguntes, aquestes s'agruparan en 3 blocs diferenciats. El primer va adreçat a analitzar la identificació de les necessitats educatives de l'alumnat absentista per tal de poder-ne adaptar la intervenció, així com conèixer la percepció dels professionals de l'orientació enfront la necessitat d'aquesta adaptació individualitzada. El segon bloc va adreçat a analitzar la necessitat d'incloure estratègies i recursos de suport emocional a les

intervencions. I per acabar, el tercer bloc va adreçat a analitzar l'acompanyament de la figura dels professionals de l'orientació educativa.

Taula 16

Respostes obtingudes del bloc 1 als ítems de l'OE4

CATEGORIA	SUBCATEGORIA	N	%
Identificació necessitats alumnat absentista	Entrevistes o seguiments individuals amb alumne i família	12	80%
	Treball coordinat entre professionals	4	26,7%
	Valoració de les necessitats de l'alumne tant educatives, socials com personals	1	6,7%
Adaptació de la intervenció amb alumnat absentista	Realització d'un PSI o recull de mesures i suports individualitzats	8	53,3%
	Seguiment individual i familiar	6	40%
	Acompanyament emocional	2	13,33%
Necessitat adaptar la intervenció a partir de les necessitats identificades	Totalment en desacord	1	6,7%
	En desacord	0	0
	D'acord	0	0
	Molt d'acord	0	0
	Totalment d'acord	14	93,3%

Nota: Elaboració pròpia N=15

Dins el marc de les bones pràctiques per tal d'abordar l'absentisme i promoure l'èxit educatiu, el 80% de les respostes assenyalen les entrevistes i seguiments individuals com a eines per tal d'identificar les necessitats d'aquest alumnat, així com el treball coordinat entre professionals (26,70%).

Ahora, 93,3% de les persones participants creuen que per dur a terme l'adaptació de la intervenció a partir de les necessitats de cada alumne aquesta passa per la realització d'un PSI i de recull de mesures i suports individualitzats (53,3%) i el seguiment individual i familiar (40%).

Finalment, el 93,3% de les professionals està totalment d'acord en adaptar la intervenció a partir de la identificació d'aquestes necessitats. Una de les persones enquestades està totalment en desacord, observant-se una discrepància en la seva resposta, fet que ens pot indicar que ha invertit accidentalment aquesta, responent de manera oposada a la seva percepció.

Taula 17

Respostes obtingudes bloc 2 als ítems de l'OE4

CATEGORIA	SUBCATEGORIA	N	%
Ús d'estratègies de suport emocional	Totalment en desacord	1	6,7%
	En desacord	0	0
	D'acord	0	0
	Molt d'acord	3	20%
	Totalment d'acord	11	73,3%

Nota: Elaboració pròpia N=15

Davant la pregunta de la necessitat d'incloure estratègies de suport emocional el 93% de les persones estant Molt d'acord (20%) o totalment d'acord (73,3%) en la necessitat del seu ús dins el procés d'intervenció. De nou, una de les persones està totalment en desacord, apareixen de nou una discrepància en la seva resposta.

Taula 18

Respostes obtingudes bloc 3 als ítems de l'OE4

CATEGORIA	SUBCATEGORIA	N	%
Importància acompanyament de la figura de l'orientador/a educativa	Totalment en desacord	1	6,7%
	En desacord	0	0
	D'acord	1	6,7%
	Molt d'acord	2	13,3%
	Totalment d'acord	11	73,3%
Experiència i coneixements sobre absentisme com a facilitadors de la intervenció	Totalment en desacord	0	0
	En desacord	1	6,7%
	D'acord	4	26,7%
	Molt d'acord	4	26,7%
	Totalment d'acord	6	40%
Eines i estratègies per la millora de la pràctica professional	Plans de treball personalitzats i atenció individual intensiva	8	53,3%
	Promoure canvi de mirada cap a l'alumnat absentista	4	26,7%
	Incorporació de la figura TIS	2	13,3%
	Millora de la coordinació en xarxa	2	13,3%
	Ús d'estratègies de prevenció	2	13,3%

Nota: Elaboració pròpia N=15

En la primera categoria plantejada, observem com el 86,6% de les persones enquestades estant molt d'acord (13,3%) o totalment d'acord (73,3%) en la importància que adquireix la figura de l'orientació educativa dins l'acompanyament de l'alumnat absentista.

Alhora, observem una resposta més dispar per el que fa a la percepció de les professionals participants sobre si els seus coneixements i experiència els ajuda al llarg de la intervenció. Així, el 40% està completament d'acord, mentre que el 26,7% està molt d'acord, i un altre 26,7% està d'acord.

Per acabar, cal assenyalar que el 53,3% de les professionals creuen que els plans de treball personalitzat i atenció individual intensiva, així com promoure un canvi de mirada cap a l'alumnat absentista (26,7%) són les eines i estratègies que poden millorar la pràctica professional actual.

▪ Entrevistes

S'agrupen les dades obtingudes a les dues entrevistes realitzades referents a l'OE4 a partir de la següent categoria temàtica:

Taula 19

Categoria temàtica OE4

Categoria	Definició
Bones pràctiques professionals	Identificació, a partir de la percepció de les dues orientadores, de les pràctiques més efectives per tal de promoure l'èxit escolar en alumnat absentista.

Nota: Elaboració pròpia

A continuació es presenten les dades obtingudes, a partir dels fragments de text extrets de la transcripció de les dues entrevistes realitzades.

Taula 20

Presentació dades entrevista

Categoria	Orientadora 1	Orientadora 2
Bones pràctiques professionals	<p>Tutories individualitzades, molt de contacte amb la família, crear sobretot un vincle de confiança i un vincle de seguretat amb l'alumne i amb la família, que la família si té qualsevol problema que estigui dificultant l'abordatge d'aquest absentisme, que tingui la confiança de poder-nos-ho dir.</p> <p>Tenir un control de l'alumne respecte a les faltes d'assistència, les trucades a la família, les entrevistes amb la família, una miqueta marcar quin és el quadre familiar i quin és el quadre dels factors personals, emocionals, familiars... I una vegada ja veiem totes les dificultats, i sobretot aquest quadre ens permet veure quins factors són de risc i quins factors són protectors. Els factors protectors, el fet és incentivar-los, si aquest alumne es pot vincular amb algun professional d'aquí del centre, que pugui tenir un millor control de l'absentisme, que en el moment en què es pugui sentir malament pugui anar-lo a buscar, que es senti segur.</p>	<p>El treball del tutor, el treball de l'orientació, el treball del director, el treball amb les famílies, jo crec que això és una cosa de tots. No només d'orientació.</p> <p>L'Orientació és una pota més de la taula, diguem-ne, per poder, però jo crec que el treball en xarxa és el que garanteix l'èxit, sí.</p> <p>El projecte FAR és un projecte que oferta l'Ajuntament de Vilanova i ofereix als nanos, amb un perfil concret, la possibilitat de fer pràctiques en un àmbit que ells trien. Tenen una diversitat molt gran d'àmbits i ells trien i llavors fan un aprenentatge pràctic allà</p>

Nota: Elaboració pròpia

A tall de resum, la primera orientadora entrevistada assenyala el treball individualitzat (adaptació de continguts, avaluació individual, etc.), així com el treball interdisciplinari com a estratègies bàsiques per la bona pràctica professional.

La segona orientadora entrevistada assenyala l'acció tutorial, el treball de l'orientadora i, en definitiva, el treball interdisciplinari com a base de la intervenció. Alhora, també assenyala els projectes de diversificació curricular com a eines claus d'aquest abordatge.

8. CONCLUSIONS

Entrem ja en l'última part del treball final de màster, la qual ens permetrà no només establir la relació existent entre l'objectiu general i els objectius específics amb els resultats obtinguts en l'apartat anterior, sinó també amb la hipòtesi plantejada. Alhora es presentaran diferents propostes de millora així com les perspectives de futur.

8.1. Conclusions de la investigació referides als objectius i hipòtesi

Recuperant el marc teòric presentat a l'inici de la investigació, es fa imprescindible, per tal de poder concretar i entendre molt millor les conclusions extretes en aquest apartat, recuperar a García i Razeto (2019), les quals assenyalaven que l'absentisme és un procés i, per tant, és quelcom dinàmic, que es duu a terme dins d'un context d'interacció, entre l'àmbit educatiu i tots els actors que hi participen. Abordar l'absentisme des d'una mirada holística ha de permetre anar més enllà del simple ús d'unes eines i estratègies predeterminades i percebudes com a eficaces. Veurem al llarg de la discussió i conclusions, com aquestes s'han d'utilitzar i aplicar a partir d'una constant interacció, mirant l'alumne absentista més enllà del fet de no assistir a classe. L'aplicació d'aquestes eines i estratègies, tal com assenyalen les dues orientadores entrevistades, s'ha de fer de manera individualitzada per cada alumne, tenint sempre presents els múltiples factors i causes de l'absentisme escolar: personal, familiar i d'aprenentatge, i no només situant el focus en la desmotivació pels aprenentatges i en culpabilitzar a l'alumne d'aquest. Així, tal com conclouen estudis com els de Romero i Hernández (2019), existeix un ampli espectre de causes que expliquen l'abandonament o absentisme escolar, tant endògens com exògens.

Recuperant la investigació de García (2005) i tenint en compte les múltiples causes de l'absentisme, les conclusions i discussió del present treball, centrades en l'objectiu general presentat: "explorar l'eficàcia i efectivitat de les diferents estratègies, eines i recursos que ens ofereix la psicopedagogia dins el marc de l'orientació educativa per tal de promoure l'èxit escolar en alumnat absentista", impliquen analitzar aquestes eines i estratègies a partir d'accions educatives i socials que vagin més enllà d'una intervenció puntual del personal docent. Aquestes, per tant, s'han de convertir en una acció integrada i conjunta que inclogui a tota la comunitat educativa.

Així, s'exposen a continuació les diferents conclusions extretes a partir de cada un dels objectius específics plantejats:

OE1: Identificar i descriure les diferents estratègies, eines i recursos que s'utilitzen actualment dins la pràctica de l'orientació educativa per fer front l'absentisme.

En el marc teòric presentat, dins el marc normatiu del Decret 150/2017, de 17 d'octubre, de l'atenció educativa a l'alumnat en el marc d'un sistema educatiu inclusiu, s'enumeraven tant a través del DUA, com de les diferents mesures i suports universals, addicionals i intensives, diferents eines i estratègies que

oferia l'escola inclusiva actual per tal de fer front a l'absentisme escolar i per promoure l'èxit escolar d'aquest alumnat. Així, seguint els resultats extrets de les dues entrevistes plantejades i del qüestionari administrat observem com dur a terme el control de l'assistència per part de tutoria, així com la comunicació constant des de l'inici és cabdal en l'abordatge de l'absentisme escolar. En definitiva, l'acció tutorial esdevé un element imprescindible en aquest. L'estudi de García i Razeto (2019) assenyala ja la importància de la detecció precoç per donar una resposta adequada a aquesta situació, així com la necessitat d'introduir el paper del tutor i de l'orientació tutorial com a element fonamental per tal d'acompanyar a l'alumnat absentista.

Un altre element clau, dins d'aquestes estratègies, eines i recursos assenyalats pels professionals de l'orientació educativa són el seguiment i comunicació constant amb la família i el treball en xarxa (SS.SS., CSMIJ, programes externs, UAO, etc.). Estudis com els d'Amer, Vives i Pascual (2020) ja indiquen la necessitat de complementar la intervenció individual amb el treball amb les famílies, així com el treball amb altres professionals, tant del món educatiu, social o de la salut mental.

Alhora, aquest treball holístic també passa per a la realització de plans de suport individualitzats. Seguint a les dues orientadores entrevistades així com el marc teòric desenvolupat, la desmotivació o el decalatge d'aquest alumnat davant els aprenentatges són un element clau en aquesta desafecció cap al centre escolar. Amb tot, adaptar els continguts escolars al moment de cada alumne pot ajudar en la prevenció i acompanyament de l'alumnat absentista. I és aquí on adquireix importància el desplegament del DUA i de les diferents mesures i suports. Tornant a García (2005), és essencial, per fomentar la integració de l'alumnat absentista, proporcionar-li una atenció individualitzada i integrada, oferint-los un pla adaptat i flexible davant els processos d'aprenentatge, com ara són els programes de diversificació curricular, apropant la realitat laboral a l'alumnat, promovent, per tant, un entorn més manipulatiu i obert, oferint noves oportunitats, evitant la desvinculació del centre escolar (Amer, Vives i Pascual, 2020).

OE2: Analitzar l'eficàcia d'aquestes estratègies, eines i recursos a partir de la percepció dels professionals de l'orientació educativa

Els resultats obtinguts amb relació a aquest segon objectiu específic pretenen analitzar quina és la perspectiva dels professionals de l'orientació educativa en relació l'eficàcia d'aquelles estratègies, eines i recursos enumerades anteriorment. Dels resultats obtinguts s'extreu que la majoria de professionals creuen que sí que són efectives, malgrat no al 100%. És a dir, els resultats obtinguts ens indiquen que, tot i que hi ha una bona acceptació de la seva eficàcia i valoració positiva, cal encara una millora i perfeccionament d'aquestes. No podem obviar, tal com conclouen Amer, Vives i Pascual (2020) que existeixen encara punts febles en l'abordatge de l'absentisme escolar. I és que l'absentisme, com s'ha anat assenyalant al llarg d'aquest treball, no és un fenomen fàcil d'abordar, degut tant al seu procés dinàmic com multicausal.

Adquireix importància en aquest punt, el següent objectiu específic, ja que explorar i conèixer els diferents reptes i barreres que troben al llarg de l'abordatge de l'absentisme pot potenciar l'eficàcia d'aquestes eines i recursos plantejats.

OE3: Explorar els reptes i barreres en la implementació de les diferents estratègies, eines i recursos per part dels professionals de l'orientació educativa.

A partir de l'anàlisi de resultats duta a terme, podem veure com les diferents professionals de l'orientació educativa, tant les dues persones entrevistades com les persones participants al qüestionari assenyalen la falta de temps i la manca de recursos personals com els principals reptes i barreres presents al llarg de la seva pràctica per tal de promoure l'èxit escolar en alumnat absentista. Alhora, també indiquen dificultats davant el fet de trobar espais de coordinació amb altres professionals. En el primer objectiu específic presentat en aquest apartat s'indicava la necessitat d'oferir un espai individualitzat, constant i flexible per fer front a l'absentisme, així com la necessitat del treball amb la família i de la coordinació amb altres professionals, tant de l'àmbit educatiu, social o la salut mental. Amb tot, la falta de temps i de recursos pot afectar negativament l'abordatge d'aquesta problemàtica, convertint l'absentisme en quelcom crònic i difícil d'abordar des del dia a dia de la pràctica de l'orientació educativa.

Especialment interessant, referit a aquest punt, és la reflexió que ens deixa Cruz (2020) a partir de la qual assenjala la contradicció en la qual ens trobem actualment dins del panorama educatiu, on existeix un actual consens social i polític de dur a terme accions proactives davant el dret a l'educació i escolarització obligatòria, on existeixen actualment un gran nombre de decrets i protocols per fer front a l'absentisme escolar, però que això es contradiu amb la realitat present, on la manca de recursos o de temps dificulta l'aplicació d'aquests. És a dir, seguint el marc d'aquesta investigació i de les conclusions extretes fins al moment, veiem com la teoria presentada no sempre s'ajusta a la realitat existent. Sent realment necessària l'ampliació de recursos per a fer-ne front d'una forma òptima.

Per últim, veiem com alguns professionals assenyalen la mirada existent cap aquest alumnat, fent-los molts cops culpables del seu absentisme. Així, tal com es va presentar en el marc teòric, cal promoure un canvi de mirada cap aquest alumnat, una mirada des de la interseccionalitat, que promogui la comprensió per part de la comunitat educativa, des del no judici.

OE4: Identificar les bones pràctiques professionals davant el procés d'intervenció en l'abordatge de l'absentisme i el fracàs escolar.

Les respostes del qüestionari realitzat, i més concretament les relacionades amb la necessitat específiques, deixen clar la importància d'adaptar el procés d'intervenció amb alumnat absentista a partir de l'avaluació i detecció d'aquestes. És a dir, el llarg d'aquestes conclusions hem pogut veure la importància d'adaptar de manera individualitzada aquest alumnat, no només a través d'una acció tutorial concreta, sinó també amb la realització de plans de treball i de plans de suport individuals que s'adeqüin al màxim a les característiques de cada alumne que presenta una conducta absentista. Així, aquesta individualització, tal com també hem pogut veure al llarg d'aquest

màster, implica dur a terme un procés d'avaluació, és a dir, per promoure un procés d'indagació, adequant la intervenció a cada una d'aquest alumnat. Seguint a Bolea i Cárcel (2019), hem de situar l'alumne absentista dins d'un marc concret: d'espai, temps, professionals, dinàmiques i procediments de funcionament, per tal de poder donar la resposta més adequada a cada un d'ells.

Estudis com els de García i Razeto (2019) ja assenyalen la importància que els centres educatius promoguin la detecció precoç d'aquests casos, donant una resposta individualitzada a les diferents necessitats d'aquest alumnat, tant en l'àmbit emocional, relacional com cognitiu. Adaptant i treballant, per tant, no només els processos socials, familiars i relacionals, sinó també els que ajudin a millorar el clima escolar, així com l'acompanyament a l'aprenentatge.

I tot això passa, no només per promoure, tal com podem extreure dels resultats obtinguts, coordinacions i treball interdisciplinari constant per abordar les múltiples causes de l'absentisme, sinó també per adaptar l'aprenentatge i el procés educatiu a aquest alumnat, promovent plans individualitzats de treball, i alhora, una l'atenció individualitzada intensiva. És en aquest punt on adquireix, tal i com mostren els resultats obtinguts, importància la figura dels professionals de l'orientació educativa. Entesa com la figura que permet, no només acompanyar els tutors i personal docent, sinó també en promoure aquest canvi de mirada, en acompanyar a l'alumnat des d'un vessant, tant educativa com emocional, sent, tal com assenyala González (2016), el nexa d'unió, de recolzament, de suport i de mediació entre l'alumnat absentista i tots els agents que intervenen en l'abordatge d'aquest; fomentant, alhora, una educació més inclusiva i integral.

A tall de tancament d'aquest apart de discussió i conclusions, cal assenyalar que l'estudi realitzat ha permès comprovar, en gran manera, la hipòtesi plantejada a l'inici de la investigació: "L'abordatge de l'absentisme escolar des de la perspectiva de l'ús d'eines i estratègies psicopedagògiques concretes, amb l'acompanyament constant de la figura dels i les professionals de l'orientació educativa facilita l'èxit escolar d'aquest alumnat".

Podem veure com adquireix importància l'atenció per part dels professionals de l'orientació educativa, ja que, seguint la investigació realitzada, podem concloure com el paper de l'orientació educativa és clau per tal de poder promoure l'èxit escolar en l'alumnat absentista. No podem obviar, seguint també a González (2016) que el paper de l'orientació demana proporcionar no només un espai d'interacció i comunicació entre tots els agents implicats, sinó que també ajuda a desenvolupar propostes de millora i acompanyar a docents i tutors en l'adaptació dels aprenentatges, en la proposta d'accions i ajudes que permetin abordar les necessitats de l'alumnat absentista.

Cal acompanyar a l'alumnat absentista des del no judici, des del no assenyalar i culpabilitzar, promovent una intervenció que parteixi de les necessitats de l'alumne, que sigui vist com a persona amb unes casuístiques concretes, i, per tant, amb unes necessitats específiques que s'han d'abordar des d'una mirada holística i no culpabilitzadora. Sent imprescindible la detecció de les necessitats tant educatives, socials com personals d'aquest alumnat per promoure bones pràctiques professionals que permetin abordar l'absentisme de forma exitosa.

Sense oblidar que, per més eficients o efectives que siguin les diferents estratègies, eines i recursos proposats per abordar els casos d'absentisme, aquests requereixen un temps i unes mans que no sempre estan disponibles. Així veiem, tal com afirmen les dues orientadores entrevistades, l'abordatge d'aquests casos requereix un treball exhaustiu, constant i de moltes hores de dedicació, de les quals no sempre es disposa.

Amb tot, això passa, no només per promoure, com podem extreure dels resultats obtinguts, coordinacions i treball interdisciplinari constant per abordar les múltiples causes de l'absentisme, sinó també per adaptar l'aprenentatge i el procés educatiu a aquest alumnat, promovent plans individualitzats de treball, així com també l'atenció individualitzada intensiva. És en aquest punt on adquireix, tal i com mostren els resultats obtinguts, importància la figura dels professionals de l'orientació educativa. Entesa com la figura que permet, no només acompanyar els tutors i personal docent, sinó també en promoure aquest canvi de mirada, en acompanyar a l'alumnat des d'una vessant, tant educativa com emocional, sent, com assenyala González (2016), el nexa d'unió, de suport i de mediació entre l'alumnat absentista i tots els agents que intervenen en l'abordatge d'aquest; fomentant, alhora, una educació més inclusiva i integral.

Per acabar, ha quedat palès que la intervenció psicopedagògica, i l'ús d'estratègies, eines i recursos específics, a través de la figura de l'orientació educativa és eficaç en l'abordatge de l'absentisme escolar i la promoció de l'èxit escolar d'aquest alumnat, però tenint en compte que aquesta, es veu condicionada al temps i recursos dels quals disposen els i les professionals que treballen dia a dia amb aquest alumnat.

8.2. Proposta de millora i suggeriments

Arribats a aquest punt, crec que és el moment de recapitular i pensar en el treball d'investigació duta a terme. Així, mirant en perspectiva i observant els diferents passos realitzats sorgeixen diferents propostes de millora i suggeriments, així com també certes limitacions.

Començant pel final, crec que les principals limitacions d'aquest ha estat el temps ajustat per la realització de la investigació com a tal. És a dir, des de l'inici d'aquest treball ha mancat un procés de reflexió molt més profund que permetés delimitar no només els objectius i hipòtesi d'investigació, sinó també els diferents instruments utilitzats. Així i tot, això s'ha anat posant a lloc a mesura que avançava la realització del mateix treball. Ha calgut, per tant, un reajustament constant del treball, el qual, per una banda, crec que ha millorat notablement l'estudi realitzant, però que, per altra banda, ha suposat un alentiment de la feina i les tasques a realitzar.

Amb tot, crec que aquesta manca de temps s'ha vist reflectit principalment en l'estructura dels instruments d'avaluació. Així, vist en perspectiva, una de les principals limitacions de l'estudi passa per la poca representativitat de la mostra, obtenint només 15 qüestionaris respostos. Crec que hi ha hagut dos elements claus que han afectat a aquesta representativitat. El primer un temps ajustat per poder administrar i fer difusió del qüestionari. El segon, un disseny massa llarg i amb massa preguntes obertes.

Alhora, penso que hagués estat profitós i necessari poder realitzar alguna pregunta més a les persones entrevistades, i, fins i tot, dur a terme alguna entrevista més. O, fins i tot, a l'hora de poder obtenir dades qualitatives, poder haver inclòs un grup de discussió per tal de poder analitzar la percepció de les professionals de l'orientació educativa des del mateix debat.

Per acabar, hauria sigut també interessant poder introduir la veu de l'alumnat absentista, per tal de poder conèixer les seves vivències i percepcions. Tot i que sí que és cert que, en aquest cas l'estudi hauria suposat molt més temps, i hagués estat molt més extens.

8.3. Perspectives de futur

Si alguna cosa hem pogut comprovar al llarg d'aquest estudi és la complexitat de l'abordatge de l'absentisme escolar. Sense deixar de banda que aquest és un problema actual de la societat sobre el qual queda encara molt camí a recórrer per poder solucionar.

Tal com hem vist al marc normatiu presentat, l'educació és un Dret Fonamental per tot infant o jove. Molts autors, entre ells Cruz (2020), assenyalen que l'absentisme comporta unes conseqüències negatives cap aquests infants i joves, dificultant no només l'accés al món laboral, sinó també influint directament en el seu món social, cognitiu i, sobretot, en la salut mental. Per tant cal continuar investigant i estudiant la necessitat d'incrementar la figura de professionals experts en absentisme i promoure la investigació per potenciar el disseny de programes efectius de prevenció.

Recuperant les limitacions d'aquest estudi, crec que és imprescindible dur a terme investigacions que donin veu a l'alumnat absentista, més enllà de l'ús de certes eines i estratègies per intervenir, cal també, conèixer la perspectiva d'aquest alumnat, per tal de poder adequar encara més aquest procés d'intervenció.

9. REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Acevedo, F. (2023). The deficient factual basis of the main explanatory models of dropout in higher education. *Journal Of Education And Learning (Edisi Elektronik)/Journal Of Education And Learning*, 17(2), 241-248. <https://doi.org/10.11591/edulearn.v17i2.20756>
- Álvarez-Álvarez, C. (2015). Teoría frente a práctica educativa: algunos problemas y propuestas de solución. *Perfiles educativos*, 37(148), 172-190. http://www.scielo.org.mx/scielo.php?script=sci_arttext&pid=S0185-26982015000200011&lng=es&tlng=es
- Amer, J., Vives, M. i Pascual, B. (2020). Prevenicó de l'absentisme escolar els centres educatius de secundària: una aproximació al cas de les Balears. *Educació Social. Revista d'Intervenció Socioeducativa*, 75, 165-181
- Bárcena, F. (2021). A la casa del desig. Prefaci a una filosofia de l'educació. *Marges revista d'Educació De La Universitat De Màlaga*, 2(1), 181-190.
- Bolea, E. i Cárcel, E. (2019). Avaluació i intervenció psicopedagògica. FUOC
- Bonal, X., i Albaigés, B. (2009). El dret a l'educació a Catalunya: significat i vulneracions. En Associació Catalana de Sociologia (Ed.), *Societat Catalana 2009* (1 ed., Vol. 1, pp. 75-105). (Anuari). <https://ddd.uab.cat/record/171424>
- Casado, M. (2020). Introducció a la psicologia del desenvolupament, psicologia de la personalitat i psicologia cínica i de la salut. Barcelona: UOC <https://openaccess.uoc.edu/bitstream/10609/149985/1/IntroduccioPsicologiaDesenvolupament.pdf>
- Convenció sobre els drets dels infants (1989) [En línia]. Disponible a: <https://www.refworld.org/es/leg/multilateraltreaty/unga/1989/es/18815>
- Coronil, A. (2019). Absentismo escolar: tratamiento preventivo desde el departamento de orientación". Almoraima. *Revista de Estudios Campogibaltareños* (50), pp. 229-234 <https://institutoecg.es/wp-content/uploads/2019/05/Absentismo-escolar-tratamiento.pdf>
- Corral, B. (2019). Estudio de la evolución reciente del absentismo en Algeciras. Almoraima. *Revista de Estudios Campogibaltareños* (50), pp. 187-196 <https://institutoecg.es/wp-content/uploads/2019/05/Estudio-absentismo-escolar-Algeciras.pdf>
- Cruz, J. I. (2020). Absentismo escolar en España. Datos y reflexiones. *Contextos Educativos*, 26, 121-135. <https://doi.org/10.18172/con.4443>

- Escarbajal, A., Izquierdo, T. i Abenza, B. (2019). El absentismo escolar en contextos vulnerables de exclusión. *Profesorado. Revista de Currículum y Formación de Profesorado*, 23(1), 121-139.
[DOI:10.30827/profesorado.v23i1.9147](https://doi.org/10.30827/profesorado.v23i1.9147)
- Fàbregues, S. i Sanjuán, L. (2022). L'anàlisi de dades i l'avaluació de qualitat en la recerca qualitativa. *FUOC*
- García, M. (2005). Culturas de enseñanza y absentismo escolar en la Enseñanza Secundaria Obligatoria: estudio de casos en la ciudad de Barcelona. *Revista de educación*, 338, 347-376.
- García, M. i Razeto, A. (2019). ¿Por qué faltan los jóvenes a la escuela? *Perfiles Educativos*, 41(165), 43-61
<https://doi.org/10.22201/iisue.24486167e.2019.165.59015>
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació (2015). De l'escola inclusiva al sistema inclusiu. Una escola per a tothom, un projecte per a cadascú.
[file:///C:/Users/77317118L/Downloads/escola-inclusiva%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/77317118L/Downloads/escola-inclusiva%20(1).pdf)
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació (2019). Protocol d'àmbit comunitari de prevenció, detecció i intervenció davant situacions d'absentisme.
<https://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/projeducatiu/convivencia/protocols/absentisme/documents/protocol-absentisme-ambit-comunitari.pdf>
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació (2021). Projecte de Convivència i èxit educatiu.
<https://xtec.gencat.cat/web/.content/centres/projeducatiu/convivencia/documents/PdC.pdf>
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació (2023). Documents per a l'organització i la gestió dels centres.
https://documents.espai.educacio.gencat.cat/IPCNormativa/DOIGC/DOIGC_Gestio.pdf
- González, M. A. (2016). El papel de la orientación en la lucha contra el fracaso escolar. Conferencia: III Congreso Internacional sobre Diagnóstico y orientación.
[file:///C:/Users/77317118L/Downloads/Elpapeldelaorientacinenlaluchacontraelfracasoescolar%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/77317118L/Downloads/Elpapeldelaorientacinenlaluchacontraelfracasoescolar%20(1).pdf)
- Lleó, H. (2018). El absentismo escolar como predictor del abandono escolar temprano. *Intervención psicosocioeducativa en la desadaptación social: IPSE-ds*. 10 (11), 29-41
[file:///C:/Users/77317118L/Downloads/Dialnet-EIAbsentismoEscolarComoPredictorDelAbandonoEscolar-6977378%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/77317118L/Downloads/Dialnet-EIAbsentismoEscolarComoPredictorDelAbandonoEscolar-6977378%20(1).pdf)

- Planella, J. (2022). *Noves Mirades de la psicopedagogia II: Eixos, territoris i accions*. Barcelona: UOC.
- Rodríguez-Gómez, D. (2018). El projecte d'investigació. A Meneses, J., et al. *Intervenció educativa basada en evidències científiques*. FUOC
- Romero, E. i Hernández, M. (2019). Análisis de las causas endógenas y exógenas del abandono escolar temprano: una investigación cualitativa. *Educación XX1*, 22(1), 263-293
Doi: 10.5944/educXX1.21351
- Valero, S. (2018). L'informe d'investigació. A Meneses, J., et al. *Intervenció educativa basada en evidències científiques*. FUOC
- Vázquez-Recio, R. i López-Gil, M. (2018). Interseccionalidad, jóvenes “sin-sistema” y resistencia. Una mirada diferente del fracaso/abandono escolar. *Revista Brasileira de Educação*, 23.
<https://doi.org/10.1590/s1413-24782018230094>

10. ANNEXOS

ANNEX 1. Guió entrevista semiestructurada

BLOC 1:

1. Quina és la teva experiència dins l'àmbit de l'orientació educativa? I en l'abordatge de l'absentisme dins els centres en els quals has treballat?
2. Consideres que la teva formació i experiència professional t'ha ajudat per tal d'abordar de forma eficaç l'absentisme escolar? Per què?

BLOC 2:

3. Dins la teva pròpia experiència, quins creus que són els principals factors que contribueixen a l'absentisme escolar de l'alumnat al centres?
4. Davant el procés d'intervenció, dins el marc de l'escola inclusiva actual, quines creus que són les estratègies o recursos més eficaces per fer-ne front?
5. Dins el marc de l'escola inclusiva i dins les mesures i suports que aquesta ens ofereix, quines creus que són les estratègies més efectives a nivell institucional i de centre per reduir l'absentisme escolar i promoure l'èxit escolar?
6. Creus que el treball en xarxa és eficaç davant la intervenció en alumnat absentista? I el treball amb la família? Com ho abordeu des del vostre centre?

BLOC 3:

7. Em podries explicar quins passos seguïu davant la identificació de l'alumnat absentista dins el vostre centre? Quins passos realitzeu un cop identificats dins el departament d'orientació?
8. Quins creus que són els reptes més habituals que trobeu davant l'abordatge de l'absentisme escolar dins la teva pràctica professional com a orientadora educativa?
9. Creus que el paper de l'orientació educativa és important per fer front a l'absentisme escolar i per tal de promoure l'èxit escolar d'aquest alumnat? Per què?

ANNEX 2. Transcripció entrevistes

Entrevista 1. Orientadora Institut Alexandre Galí

Quina és la teva experiència dins l'àmbit de l'orientació educativa i en l'abordatge de l'absentisme en els centres que has anat treballant?

Doncs mira, jo només he estat a un institut, que és aquest. Jo abans vaig començar fent, vaig estar tot un any fent, atencions domiciliàries, amb la qual cosa el tema de l'absentisme no el vaig tractar... O sigui, feia molta coordinació amb l'institut i d'altres, però eren circumstàncies diferents. I aquí al centre sí que és on jo he treballat més anys, d'una manera més continuada.

I la relació amb l'absentisme?

És una relació complicada, complicada, i falten molts recursos per abordar-la. Perquè són nens que els costa, per diferents motius, que no venen, però, clar, crear un vincle, crear una continuïtat, que ells li trobin el gust també de venir... Per mi, sobretot, és fer el vincle i que ells vegin la continuïtat dels seus aprenentatges. Això costa molt, molt, molt.

A més, se'ls assumeix que són nens que ja tenen un decalatge d'aprenentatges important, que venen aquí sentint-se tan desorganitzats, desubicats... Per tant, fomenta encara més que deixin de venir. És com una roda. És una roda, que es mossega la cua... Sí que tenim el protocol d'absentisme, tenim eines per anar abordant, però una continuïtat com a tal és el que falta.

I tu consideres que la teva formació d'experiència professional t'ha ajudat per abordar de forma eficaç l'absentisme escolar?

No, falten eines.

Creus que amb l'experiència, amb estudiar, amb tots els coneixements que has anat adquirint, no han sigut suficients?

Doncs mira, et diria que, arrel d'anar vivint els processos d'absentisme, ara sí que puc tenir més eines, més estratègies...

Dins la teva pròpia experiència, quins creus que són els principals factors que contribueixen a l'absentisme escolar de l'alumnat als centres?

Factors... Doncs mira, jo crec que, sobretot, factors personals i familiars. D'aprenentatge, també.

Personals, familiars, d'aprenentatge... Aquests serien els factors amb més incidència. També a nivell grupal... És el que he parlat abans, que és un pes que es mossega la cua. Són factors personals i familiars que dificulten, a vegades,

un bon ritme d'assistència, dificultats d'aprenentatge que fan que per aquests alumnes venir a l'Institut sigui un moment feixuc, sigui un moment amb moltes complicacions, que fa que s'hi sentin malament i, a nivell personal, fa que es condicioni més el fet de no venir.

D'aixecar-se pel matí i de no veure-ho, clar. Famílies que veuen el seu fill que no acaba d'estar bé i també tenen moltes pors, i que no acaben de veure el que està passant. És molt perjudicial, una miqueta fomenten aquest absentisme, encara que sigui sense voler. No és una qüestió de culpabilitzar en absolut, sinó d'una manca també de recursos, de què estarà passant, de com ho abordo... Molts cops no veuen la importància i el que pot comportar no venir...

Ens cal fer un treball de moltíssima prevenció. Molta, molta, molta. A vegades, el ritme de l'Institut ja el sabem quin és, és un Institut gran, però fer molta prevenció i alumnes que ja veiem quina serà la tendència, doncs anticipar-nos, tot i que a vegades amb l'anticipació no és suficient, eh? Però figures com la unitat de la UAO són molt necessàries.

Vols dir que funcionen bé unitats externes al centre com la UAO?

Sí, clar, perquè nosaltres tenim eines, però es necessita un acompanyament molt, molt, molt intensiu amb aquests alumnes. Fins i tot diríem que individualitzat i molt intensiu.

Que vegin un referent, que hi hagi molta continuïtat, que hi hagi un referent clar, que ells tinguin una rutina cada vegada que veuen aquesta persona, aquesta persona m'acompanya, això els dona molta seguretat a ells. I nosaltres ho podem fer, però necessitem passar milions de coses i molts imprevistos que s'han d'abordar, que s'han de gestionar, i clar, dificulta aquesta continuïtat.

Referent al procés d'intervenció, quines estratègies i recursos creus que són més eficaces?

Sobretot la prevenció.

I quines altres eines o recursos creus que, dins del que et permet el centre i dels recursos que teniu aquí, a partir de les mesures i suports, són les més efectives?

Sobretot centrant-nos molt en l'acompanyament individualitzat i l'aprenentatge, és a dir, si cal fer un pla de treball amb aquest alumne, marcar uns objectius molt clars de què és el que s'espera d'ell; que l'Institut es converteixi en un entorn segur per ell, tot i que hi ha alguns moments en què no ha estat segur, o no ha estat còmode, o no ha estat beneficiós per ell, sí que intentar trobar les eines perquè ell vegi un pla de treball sòlid i que ell tingui clar que quan ell ve aquí, què s'espera d'ell, què és el que ell pot oferir i fins on ell pot arribar. Això és perquè pensa que un alumne que de cinc dies a la setmana en ve dos o tres, la classe continua, els aprenentatges continuen, i no només hi ha el decalatge o dificultats d'aprenentatge que s'estableixen, però després el decalatge quan arriben a

classe i no saben de què estan parlant, deu ser una sensació de frustració, una sensació molt negativa cap a l'alumne que no beneficia en res que ell pugui tenir una continuïtat, que ell pugui motivar-se a l'hora de venir. Aleshores, sobretot, és prevenció, i quan això ja està succeint, fer un pla de treball consensuat amb tot l'equip docent, tothom treballant en equip, sobretot.

I creus que treballa en xarxa és eficaç, també, davant la intervenció amb l'alumnat absentista?

Sí, sí, sí. Vull dir, hem vist molta millora quan hem treballat de manera cooperativa i coordinada tant amb la UAO com amb Serveis Socials, quan s'activa el protocol.

I amb la família? Abordeu molt el tema de la família, és a dir, feu una intervenció directa també amb la família, o creieu que no teniu prou eines i recursos per fer-ne front?

Clar, perquè abans d'obrir protocol hi ha una sèrie de passos que es fan, i si d'alguna manera tenim alguns serveis que ens permetin també treballar juntament amb la família, perquè realment és una problemàtica sistèmica, no és només de l'alumne. Vull dir, aquí, com tot, hi ha un element sistèmic. Vull dir, al final és molt clau treballar de manera sistèmica i incidir amb l'alumne sense incidir amb la família és molt complicat.

I quines barreres us trobeu normalment dins els departaments d'orientació per tal d'abordar l'absentisme i promoure el seu èxit escolar d'aquest alumnat?

La falta de recursos, la falta de temps, la falta de mitjans que tenim per abordar-ho, i que el temps passa molt ràpid i hi ha molts factors que s'escapen. I malauradament això passa. Quan ja es passa un absentisme més cronificat és molt més difícil.

I el tema és que, vull dir, evidentment hi ha casos d'èxit, però és una problemàtica molt difícil d'abordar i que els fruits són complicats que es vagin veient. Aleshores s'ha de ser molt constant i s'ha de treballar d'una manera molt continuada. I és això que et dic, amb la família, amb l'alumne, amb l'equip docent, és una miqueta que tots anem a la una.

Em podries explicar una miqueta quins passos seguís davant la identificació de l'alumnat absentista aquí el vostre centre?

Doncs mira, es treballa d'una manera molt coordinada amb tutoria, sobretot perquè sí que el control d'aquest absentisme l'agafa el tutor. Evidentment, amb nosaltres també.

Aleshores ens reunim amb els tutors una vegada a la setmana i sí que es van comptabilitzant aquestes absències. Aleshores el que es fa és contactar d'una manera més periòdica amb la família per saber què és el que està passant. A vegades són malalties, a vegades no.

I també amb aquest contacte amb la família t'adones fins a quin punt són conscients i fins a quin punt no. I aquests estudis també ens permeten a nosaltres començar a plantejar l'escenari. És a dir, l'absentisme cada vegada puja més, i quines conseqüències té a nivell acadèmic, però és que a nivell emocional, a nivell de relacions socials, a nivell de futur... Aleshores comencem a plantejar tot el tema, totes les conseqüències que hi pot haver-hi a curt termini i sobretot a llarg termini, perquè a vegades la família pensa que no passa res per què el meu fill o la meva filla falti X dies, no li passarà res perquè ja tornarà i es posarà al dia.

Però necessitem que siguin conscients de les dificultats que poden tenir sobretot a nivell d'aprenentatges, tot el decalatge que pot tenir, la falta de relació amb els companys als companys, després a l'hora de sortir de l'institut, la falta també d'un grup social, d'un grup d'amics, això també és fonamental tenir-ho en compte. Aleshores plantegem una miqueta i anem treballant aquesta consciència. A vegades, amb aquesta consciència familiar, es van produint certs canvis.

Ara bé, una vegada un alumne ja presenta la primera simptomatologia d'absentisme, la mirada ha de ser continuada. És a dir, una, dues, tres vegades que parlem amb la família l'absentisme millora, no podem abaixar la guàrdia, perquè sempre està latent. Aleshores s'ha de tenir un ull sempre a sobre.

Treballem amb l'aplicatiu iEduca, que ens ajuda molt a mantenir un bon control de l'absentisme, i anem coordinant. En el meu cas, que jo porto segon, em coordino amb les tutores, està faltant més, a vegades parles amb la família i l'alumne i veus que l'absentisme millora, però que al cap de tres setmanes, torna a haver-hi una baixada molt important, tornem a trucar, fins que sí que és veritat que el número és molt elevat, el percentatge ja és alt, o ja arriba a uns percentatges que ja ens obliga a activar protocol. Sempre fent aquestes trucades prèvies, sempre veient de quina manera hi ha hagut la millora i quan s'ha notat més la millora i quan no. I sempre consultant amb la família, la informació de la família és bàsica.

Quan decideu obrir el protocol d'absentisme? Quins passos seguim per obrir el protocol d'absentisme?

Doncs aquest que et dic, tenir un control de l'alumne respecte a les faltes d'assistència, les trucades a la família, les entrevistes amb la família, una miqueta marcar quin és el quadre familiar i quin és el quadre dels factors personals, emocionals, familiars... I una vegada ja veiem totes les dificultats, i sobretot aquest quadre ens permet veure quins factors són de risc i quins factors són protectors. Els factors protectors, el fet és incentivar-los, si aquest alumne es pot vincular amb algun professional d'aquí del centre, que pugui tenir un millor control de l'absentisme, que en el moment en què es pugui sentir malament pugui anar-lo a buscar, que es senti segur.

Intentar buscar aquí en el centre un referent segur per a l'alumne. I trucades amb la família, a veure si hi ha aquesta conscienciació, si hi ha aquest

acompanyament, si ens ajuden en aquest sentit. Quan totes aquestes intervencions han esgotat, aleshores sí que s'activa.

S'activa, però sempre parlant amb la família. Com a centre, en aquestes trucades, primer plantem les conseqüències, plantem els factors que veiem a nivell que puguin estar provocant aquest absentisme, intentem solventar-los amb les mesures que tenim. I sempre, una vegada ja veiem que es va extralimitant, la família, les darreres trucades ja són per informar que hem activat protocol, explicant el que hem fet, però veiem que no hi ha millora i nosaltres estem obligats a obrir i expliquem en què consisteix aquest protocol, en què consisteix i què se'n derivarà d'aquest protocol.

Fer incidència en què aquest protocol a vegades es passa a serveis socials i que aquests serveis socials és una ajuda. A vegades hi ha aquesta fantasia com negatiu, però no ho hem de plantejar així perquè és una ajuda per intentar posar allò que cal posar una miqueta a lloc i els professionals de serveis socials ens ajuden davant les limitacions amb les que ens trobem.

I dins la pràctica professional de l'orientació educativa com a tal, vosaltres com a orientadores, quins són els reptes més habituals que us trobeu davant l'abordatge de l'absentisme? És a dir, en el vostre dia a dia als centres, a part de barreres que hem anat parlant, què creus que necessitaríeu o quins reptes us plantegeu més endavant per poder abordar aquests casos de forma més exitosa?

Sobretot prevenció, molta prevenció, molta prevenció, molta prevenció.

A quines mesures o suports et refereixes quan parles de prevenció?

Mira, per nosaltres seria tutories individualitzades, molt de contacte amb la família, crear sobretot un vincle de confiança i un vincle de seguretat amb l'alumne i amb la família, que la família si té qualsevol problema que estigui dificultant l'abordatge d'aquest absentisme, que tingui la confiança de poder-nos-ho dir, tot i que a vegades sabem que és molt complicat. Sobretot aquest tema és la prevenció, que ens vegin com un punt d'ajuda i sobretot també, un punt de vista és abordar l'aprenentatge, perquè jo almenys veig que a partir de l'aprenentatge es pot abordar molt el tema emocional també. És a dir, ells són molt conscients del fracàs, són molt conscients i el fracàs és molt dur, és molt dur per un nen, és molt dur per una adolescent i és molt dur per un adult, i el fracàs condiciona molt el teu dia a dia, condiciona molt el teu autoconcepte, condiciona molt la teva imatge personal, la teva imatge acadèmica, el teu autoconcepte acadèmic i tenir un bon pla d'abordatge de l'absentisme amb clau d'aprenentatges, amb clau de continguts, amb clau de criteris de valoració, amb clau d'instruments de valoració i que l'alumne sigui coneixedor, això és bàsic. És molt difícil, perquè és el que et dic, el ritme del curs va en un ritme accelerat i l'alumne va fent petites entrades i sortides doncs ell se n'adona que està completament fora.

Aleshores, plantejar dins de les planificacions d'aula l'alumne que serà absentista o que té dificultats o que pot ser d'absentisme què és el que jo li demanaré.

Perquè cada vegada que l'alumne vagi a classe no tingui o es minimitzi la sensació de fracàs perquè és el que també condiciona el fet de no venir. Aleshores, importantíssim que quan surti de classe digui he fet algunes coses però m'he sentit productiu m'he sentit que he après i he sentit que d'aquella classe he tret un fruit.

Creus que el paper de l'orientació educativa és important per fer front a l'absentisme i per tenir en compte tant la prevenció que dius, l'assessorament per promoure que aquest alumnat pugui tirar endavant?

Sí, sí, sí. Tot i que ens falten recursos, sí, és molt important.

Recursos et refereixes a temps, a eines?

Sí, sobretot és més temps i més dedicació perquè són alumnes molt vulnerables que és això que et deia abans que les millores en l'absentisme són difícils de veure. Són complicades perquè hi ha molts factors que les condicionen. No ens hem de quedar amb un noi o noia que no vol venir. L'absentisme és infinitament molts més factors i ens falten temps i recursos per abordar tots aquests factors. Nosaltres veiem el nen que ve, el nen que arriba després d'estar X dies fora, i em refereixo a que no ha pogut venir perquè això de no vol venir no és així, sinó que és que no ha pogut venir. Ja que tenim davant un alumne amb tota una motxilla que hem d'afrontar i aleshores ens falta temps per inserir en tots aquests factors, veure quins factors són protectors, quins podem potenciar i ens falten temps. Principalment falta temps.

Entrevista 2. Orientadora Institut Manuel de Cabanyes

Quina és la teva experiència dins l'àmbit de l'orientació educativa i en l'abordatge a l'absentisme dins dels centres en els quals has treballat?

Bueno, jo només he treballat en aquest centre, de secundària. Jo vaig fer primària i després Psicopedagogia, i quan vaig entrar aquí feia altres tasques.

Així d'orientació, pròpiament orientació, porto com sis o set anys. I el tema de l'absentisme, doncs aquí seguim el protocol que hi ha proposat. Seguim el protocol. El que sí que les orientadores moltes vegades truquem a casa i ens assegurem o intentem esbrinar per què no estan venint, atenem l'alumne... Primer ho fem a través dels tutors i les tutores, també fan el contacte amb elles, et donen la veu d'alarma, i posteriorment, si podem, doncs agafem la nana o el nano i xerres amb ell per saber a veure què està passant.

Consideres que la teva formació i experiència professional t'han pogut ajudar per tal d'abordar de forma eficaç l'absentisme escolar? Per què?

Sí, perquè al final, quan un nen falta al centre, segurament hi ha un tema de desmotivació o un tema emocional, no? Com a orientadores, acompanyem un nano en aquest sentit i per tal de reconduir-lo i acompanyar-lo, perquè moltes

vegades aquest acompanyament no el tenen a casa, venen aquí, se senten més acompanyats i precisament per això.

I seguint amb el que comentes, quins creus que són els principals factors d'absentisme? Has dit una mica la desmotivació, en els aprenentatges entenc la part emocional...

Sí, sí, hi ha molts factors. El sistema educatiu potser, això que acabes de dir tu, el tema emocional, la desmotivació, i el sistema educatiu de vegades, tal com està muntat, potser no ajuda gaire.

No ajuda gaire. Ara sí que s'estan fent més PdC per tot aquell alumnat que no encaixa en el model que es proposa, però no n'hi ha prou, jo crec que s'hauria de diversificar una mica més. És a dir, a nivell, sobretot, entenc que la desmotivació en els aprenentatges, és a dir, les dificultats que tenen aquests alumnes segurament en aprendre.

I durant el procés d'intervenció, és a dir, un cop es detecta un alumne absentista, i dins del marc de l'escola inclusiva, és a dir, dins de les mesures i suports que l'escola ofereix, quins creus que són les estratègies i recursos que més funcionen, més eficaces per fer front davant d'un cas d'absentisme?

Doncs la constància d'estar a sobre. Estar a sobre i oferir a la família el que necessita, al nano també. Jo crec que sobretot això, aquesta mirada més acompanyant, no tant de jutjar, de dir estàs faltant, estàs faltant, sinó fer un vincle i construir a partir d'aquí. Jo crec que per a mi és el bàsic.

I dins de les dificultats d'aprenentatge, quins recursos, quines estratègies? És a dir, fent plans individualitzats, etc?

Clar, aquest seria el tema, ajustar-nos el màxim possible allò que necessita aquell alumne. Amb un pla individualitzat, per exemple, i tant.

I creus que els PDCs o els PFI són bàsics avui en dia per ajudar aquest alumnat?

Sí, sí, sí. I està clar. Portem, crec que sis o set anys fent servir el projecte FAR i hi ha hagut casos d'èxit, la majoria.

Potser hi ha uns quants que dius que no han sortit bé, però la majoria, en el moment que ofereixes una altra manera de poder assolir l'ESO, fent coses més pràctiques, perquè tenen un perfil més mogut, més de formació professional, normalment els nens responen super bé.

I a partir d'aquestes mesures i suports que ens ofereixen els centres, quines creus que són les més efectives a nivells institucionals? Creus que el projecte FAR n'és un? I podries explicar una mica en què consisteix aquest projecte?

El projecte FART és un projecte que oferta l'Ajuntament de Vilanova i ofereix als nanos, amb un perfil concret, la possibilitat de fer pràctiques en un àmbit que ells trien. Tenen una diversitat molt gran d'àmbits i ells trien i llavors fan un aprenentatge pràctic allà.

Això va molt bé perquè, primer, estan en un entorn més mogut, més manipulatiu, que en el cas de molts alumnes els va millor. Segon, que els permet veure quina projecció poden fer després. És a dir, de vegades resulta que allò que han provat no els agrada i ho tenien al cap de poder fer un cicle mitjà. O al revés. Proven allò i diuen, ostres, això m'encanta, faré un cicle d'això. Llavors, és fantàstic.

I aquest projecte permet que molt alumnat que potser acabi amb fracàs escolar, pugui acabar graduant o reduint el seu absentisme?

Sí, perquè nosaltres tenim uns acords i si fan un bon FAR, si les avaluacions del FAR són correctes i adequades i positives, doncs se'ls aprova el primer cicle, és a dir, primer i segon. I a banda d'això, les hores que no venen, perquè hi ha algunes que depenen, es pot fer un màxim de 12 hores, que són tres dies, per exemple. Llavors, si es solapen i no venen cap hora, per exemple, d'una matèria, doncs s'avaluen en funció del FAR.

I em podries dir quins passos, aquí al vostre centre, acostumeu a seguir per identificar l'alumnat absentista?

Bé, a partir que és passa llista, es va fer una revisió de les faltes per part de tutoria, després es porta a coordinació. Llavors, un cop es detecten un cert nombre de faltes, s'envia una carta a la família, s'avisa... El protocol hi ha dos o tres passos que serveixen per notificar a la família les absències i avisos abans d'obrir el protocol. A banda d'això, que és el més institucional, la tutora truca, pregunta què està passant, i també posa en coneixement a l'orientadora, per tal d'identificar els motius per els quals està faltant molt, a veure què està passant... Fem aquests passos paral·lels.

I quins creus que són els reptes o les barreres més habituals que us trobeu davant l'abordatge de l'absentisme dins el vostre dia a dia com a orientadores?

Això és molt subjectiu, però jo crec que la resposta de la família. Si és una família que respon bé, es pot reconduir molt ràpidament. Molt ràpidament.

Si no, costa molt. Perquè hi ha un reforç a casa d'aquest absentisme i treballar costa, perquè si no li donen importància el fet de venir a l'institut la pròpia família, des d'aquí costa més.

I davant la identificació o per poder fer aquest seguiment, quins problemes o quines dificultats us trobeu en el dia a dia? És a dir, dins la feina d'orientació, i dins l'abordatge de l'absentisme, quines dificultats us trobeu?

Sobretot manca de temps. Portem molts nanos. I en aquests tipus de casos necessites molta constància, moltes hores, moltes trucades, moltes atencions

individualitzades, desenvolupar un pla d'actuació individualitzat. No es contempla ben bé com una funció de l'orientador. Sinó que seria més un perfil de TIS, i com que no tenim TIS, nosaltres fem servir el recurs de l'orientadora.

I ja per acabar, creus que el paper de l'orientació educativa és molt important per fer front a l'absentisme escolar i per promoure l'èxit d'aquest alumnat?

Sí, jo crec que l'orientació i el treball en xarxa. El treball del tutor, el treball de l'orientació, el treball del director, el treball amb les famílies, jo crec que això és una cosa de tots. No només d'orientació.

L'Orientació és una pota més de la taula, diguem-ne, per poder, però jo crec que el treball en xarxa és el que garanteix l'èxit, sí.

Com l'abordeu vosaltres, el treball en xarxa? Com funciona el treball xarxa que em comentes?

Bé, doncs, sobretot treballar amb coordinació, amb els tutors, amb les companyes. Moltes vegades nosaltres tenim assignades una orientadora per a cada nivell, però de vegades l'orientadora de quart veu amb algun alumne de primer i es posa en contacte amb l'orientadora de primer i li diu, mira, escolta, he vist el "Pepito" que estava al carrer i estic preocupada, escolta, i l'altra diu, ah, doncs mira, l'agafaré i tal. És així, és una mica de comunitat.

I a part del treball dins del centre, treballeu amb altres professionals? Si, principalment amb l'IMET i l'Ajuntament de Vilanova ens donava un ajuda. L'any passat una TIS de l'ajuntament tenia unes hores assignades per poder treballar-ho amb nosaltres.

Quan decidiu obrir el protocol d'absentisme de manera institucional?

En el moment que es detecta que hi ha un número concret de faltes sobre el protocol o després dels primers avisos a la família. Si no hi ha una resposta per part d'aquesta i l'absentisme continua, es comunica a SS.SS.

ANNEX 3. Consentiment informat entrevistes

DECLARACIÓ DE CONSENTIMENT INFORMAT

TREBALL FINAL DE MÀTER UNIVERSITARI EN PSICOPEDAGOGIA

Aquest document vol informar-vos sobre un treball (d'ara en endavant en direm "Estudi") al que us convidem a participar. Aquest Estudi el duu a terme un/a estudiant en el marc de l'assignatura treball final de màster i ha sigut aprovat pel professorat responsable de l'assignatura. La nostra intenció és que rebeu la informació correcta i suficient per a què pugueu decidir si accepteu o no participar en aquest Estudi. Us demanem que llegiu aquest document amb atenció i que ens formuleu els dubtes que tingueu.

Títol de l'estudi: UNA MIRADA PSICOPEDAGÒGICA CAP A L'ABSENTISME I EL FRACÀS ESCOLAR: Anàlisi d'estratègies, eines i recursos, dins el marc de l'orientació educativa, per a facilitar l'èxit escolar en alumnat absentista

Objectiu de l'estudi: En aquest Estudi el que volem és analitzar les diferents estratègies, eines i recursos sobre l'abordatge de l'absentisme escolar des de la perspectiva de l'orientació educativa, per tal de promoure l'èxit educatiu de l'alumnat, dins el marc de l'escola inclusiva. Així, el principal objectiu d'aquest és poder explorar com l'ús de diferents eines i estratègies psicopedagògiques, amb l'acompanyament dels professionals de l'orientació educativa, pot potenciar l'èxit educatiu de l'alumnat absentista

Responsable de l'estudi: *Laia Pedrola Roca*

Jo, el Sr./la Sra. _____ major d'edat, amb DNI número _____ i correu electrònic _____, actuant en el meu propi nom i representació, mitjançant el present document,

MANIFESTO QUE HE ESTAT INFORMAT/DA DE LES QÜESTIONS SEGÜENTS RELACIONADES AMB L'ESTUDI:

- La meva participació en aquest estudi és voluntària i, si en qualsevol moment desitjo canviar la meva decisió, puc retirar el meu consentiment en qualsevol moment.
- La participació en aquest estudi consisteix en donar resposta a les diferents preguntes que dur a terme la persona responsable de l'estudi en el marc de la seva investigació. La persona Responsable del tractament de les meves dades personals és Laia Pedrola Roca
- Les meves dades personals seran recollides i tractades amb finalitats exclusivament docents i d'investigació i sense ànim de lucre.
- Les meves dades seran anonimitzades, de manera que no es podrà conèixer la meva identitat a partir de les dades que es recullin.
- Es guardarà secret sobre la informació personal que facilito, i només es farà servir amb finalitat docent i d'investigació en el marc d'aquest Estudi, de manera que no se'm pugui identificar en els resultats de l'estudi.
- Seguint el principi de minimització, només es recolliran les dades mínimes que siguin necessàries per portar a terme l'Estudi, i una vegada hagi acabat la finalitat docent o de recerca que es derivi d'aquest estudi, es destruirà tota la informació de caràcter personal que hagi facilitat de forma definitiva.
- He estat informat/da mitjançant la conversa presencial sobre l'Estudi, sobre la seva finalitat i sobre les dades que es recolliran, i he consentit a participar en aquest Estudi.
- En el cas que l'estudi requereixi recollir dades de so, aquestes dades es recolliran a través dels mitjans de gravació que utilitzi l'estudiant, i només es faran servir amb la finalitat de realitzar la investigació en el marc de l'Estudi. Aquestes gravacions només duraran el temps necessari i indispensable per a l'elaboració del treball, i no rebré cap contraprestació econòmica.
- En el cas que l'estudi requereixi recollir dades d'imatge/so/vídeo, aquestes dades d'imatge/so/vídeo es faran servir per a l'Estudi respectant la normativa aplicable i en cap cas suposaran una intromissió il·legítima ni una vulneració dels drets al meu honor, intimitat personal i pròpia imatge.

- El tractament de les dades de caràcter personal de tots els participants s'ajustarà al que es disposa al Reglament General de Protecció de Dades (UE) 2016/679 i a la Llei Orgànica 3/2018 de Protecció de Dades Personals i garantia dels drets digitals. D'acord amb el que s'estableix en aquesta legislació, podeu exercir els drets d'accés, modificació, oposició i supressió de les vostres dades de caràcter personal dirigint-vos al Responsable del tractament, identificat a continuació i a través dels canals de contacte establerts.

AUTORITZACIÓ A PARTICIPAR A L'ESTUDI:

Autoritzo al Sr./Sra. Laia Pedrola Roca Responsable de l'estudi, amb DNI número 77317118L i correu electrònic personal laiapedrolaroca@gmail.com, Estudiant de l'assignatura Treball Final de Màster (TFM) del Màster en Psicopedagogia de la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) perquè tracti les meves dades de caràcter personal facilitades per a la realització de la recerca descrita en el marc de l'Estudi indicat. A la taula següent es resumeix de manera esquemàtica com es tractaran aquestes dades:

formació bàsica sobre protecció de dades personals	
Responsable del tractament	Laia Pedrola Roca
Finalitats	<ul style="list-style-type: none"> - Dur a terme les activitats de recerca detallades al marc de l'Estudi - Només si vostè ens ho autoritza, gestionar la autorització d'ús de la seva imatge i utilitzar el material fotogràfic i audiovisual que contingui la seva imatge i veu al marc de l'Estudi.
Legitimació	<ul style="list-style-type: none"> - Consentiment de l'interessat. - En cas que es recullin imatges, el seu consentiment per l'ús de la seva imatge/vídeo/so
Destinatari	Les seves dades seran utilitzades únicament per Laia Pedrola Roca i no es comunicaran a tercers sense el seu consentiment, excepte en el supòsits previstos per la llei.
Drets dels interessats	Podreu exercir el vostre dret d'accés, rectificació, suspensió, oposició, portabilitat i limitació enviant un correu electrònic a laiapedrolaroca@gmail.com, adjuntant una fotocòpia del DNI o document acreditatiu de la seva identitat.
Informació addicional	Podreu revisar la informació addicional sobre el tractament de les dades personals a l'apartat següent.

A _____, a ____ de _____ 20__

El Sr./La Sra. _____ (nom i firma)

AUTORITZACIÓ PER A L'ÚS DE LA IMATGE/SO/VÍDEO

Amb la finalitat de dur a terme la investigació en el marc de l'Estudi i l'elaboració del treball, necessitarem fer gravacions audiovisuals de la imatge i veu dels participants en l'Estudi.

Fent una creueta al requadre següent, dono permís a Laia Pedrola Roca per fer ús del material audiovisual que elabori durant la realització de les activitats que formin part de l'Estudi en les que seré partícep i, en virtut de l'Estudi, on aparegui la meua imatge i/o la meua veu, durant el temps necessari i indispensable per a l'elaboració de l'Estudi i sense cap contraprestació econòmica.

L'estudiant es compromet a que la utilització d'aquestes imatges respecti la normativa aplicable i que en cap cas suposi una intromissió il·legítima ni una vulneració dels drets a l'honor, intimitat personal i pròpia imatge dels participants.

- Autoritzo l'ús de la meua imatge en els termes indicats.
- Autoritzo l'ús de la meua veu en els termes indicats.

A Barcelona, a ____ de _____ 20__

El Sr./La Sra. _____ (nom i firma)

ANNEX 4. Enllaç Qüestionari

https://docs.google.com/forms/d/e/1FAIpQLSfiQ09r-YhPoiooj-CL6JNFPbllnu-jvHV1Ugs8_PyPwltGiQ/viewform?usp=sf_link